

# 'Fris over drank'

---

*Kwalitatief onderzoek naar de opgehoogde leeftijdsgrens voor alcohol en alcoholvrije mogelijkheden in de Gemeente Hardenberg*



Daan Vulkers, S1051218  
Jelle Wachtmeester, S1026355  
Laura Lubberman, S1070815

Hogeschool Windesheim  
Minor: De Gezonde Stad  
Zwolle, Januari 2014

# 'Fris over drank'

---

*Kwalitatief onderzoek naar de opgehoogde leeftijdsgrens voor alcohol en alcoholvrije mogelijkheden in de Gemeente Hardenberg*

**Auteurs:**

Daan Vulkers,  
Jelle Wachtmeester,  
Laura Lubberman

**Opdrachtgever:**

Lectoraat Verslavingspreventie  
Windesheim, Zwolle  
Rob Bovens

**Projectdocent:**

Willemijn Rommens

Hogeschool Windesheim, Zwolle  
Minor De Gezonde Stad



## Inhoud

Samenvatting.....	5
Voorwoord .....	6
Verklarende woordenlijst.....	7
1. Inleiding .....	8
2. Probleem analyse .....	9
2.1 Probleemstelling.....	9
2.1.1 Hoofdvraag .....	10
2.1.2 Deelvragen.....	10
2.2 Doelstelling .....	10
3. Opzet en uitvoering.....	11
3.1 Onderzoek typen .....	11
3.1.1 Kwantitatief onderzoek & Enquête .....	11
3.1.2 Kwalitatief onderzoek, diepte-interviews & groepsgesprekken .....	11
3.2 Onderzoeksmethode .....	11
3.3 Onderzoekspopulatie .....	12
4. Alcoholmatiging commercials .....	13
4.1 Slogans.....	13
4.1.1 'Alcohol onder de 16 natuurlijk niet' .....	13
4.1.2 'Geen 16? Geen druppel' .....	13
4.1.3 'Geniet maar drink met mate' .....	13
4.2 Alcohol preventie .....	13
4.2.1 '100 % BOB, 0% op' .....	13
4.2.2 Nix18.....	14
4.2.3 Alcohol en opvoeding.....	14
4.2.4 Alcohol voorlichting en preventie .....	14
5 Onderzoeksresultaten .....	15
5.1 Algemene gegevens en alcoholwet.....	15
5.1.1 Algemene gegevens.....	15
5.1.2 Alcoholgebruik eerder en ouders.....	15
.....	15
5.1.3 Huidige situatie stapavond.....	16
5.1.4 Alcoholwet.....	16
5.1.5 Groepsgesprekken.....	17

5.2 Alcoholvrije faciliteiten.....	17
5.2.2 Groepsgesprekken.....	18
6. Conclusie, aanbevelingen en discussie.....	19
Hoofdstuk 6.1: Conclusie en aanbevelingen .....	19
6.1.1 Conclusie .....	19
6.1.2 Aanbevelingen.....	19
6.2: Discussie .....	20
Bibliografie .....	21
Bijlages.....	23
Vragenlijst.....	23
Uitgewerkte diepte interviews.....	23

## Samenvatting

Als studenten van de minor 'De gezond stad' is ons gevraagd een onderzoek uit te voeren voor een partij buiten de minor. Het Lectoraat verslavingspreventie van het Windesheim te Zwolle heeft een onderzoek aangeboden.

Het onderzoek wordt gehouden binnen de gemeente Hardenberg, het onderwerp heeft betrekking op de wetwijziging binnen de alcoholwet. Er worden binnen dit onderzoek aanbevelingen gedaan over alcoholvrije mogelijkheden binnen de gemeente Hardenberg. Het rapport wordt, naast het inleveren op school, ook aan de gemeente Hardenberg aangeboden.

Dit rapport gaat over de jongeren in de gemeente Hardenberg die naar het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) gaan. De leerlingen die naar het voortgezet onderwijs (VO) en speciaal voortgezet onderwijs (VSO) gaan zijn onderzocht door een ander projectgroepje.

In de periode van 6 tot 22 november zijn twee scholen bezocht, namelijk 'de Groene Welle' en het 'Alfa College' te Hardenberg. Tijdens deze bezoeken zijn er groepsgesprekken en diepte-interviews uitgevoerd. Naast de 22 diepte-interviews die uitgevoerd tijdens deze bezoeken, zijn er nog twee interviews uitgevoerd met jongeren van andere scholen, maar wel uit de gemeente Hardenberg. Alle respondenten zijn zestien of zeventien jaar oud.

Tijdens de groepsgesprekken en diepte-interviews zijn er verschillende zaken, omtrent het alcoholgebruik van de jongeren, besproken. Uit het eerste deel van een interview, kan worden opgemaakt wat de huidige situatie is bij de jongeren, wat betreft alcoholgebruik. Er wordt besproken waar, met wie, hoeveel en wat er wordt gedronken.

Tijdens het analyseren is duidelijk geworden dat bier de populairste drank is, en er vrijwel alleen met vrienden wordt gedronken. Hierbij moet wel vermeld worden dat de meeste respondenten mannelijk zijn. Over de hoeveelheid en plaats worden veel verschillende dingen genoemd.

In het tweede deel van het interview wordt meer ingegaan op de wetwijziging die gaat plaatsvinden op 1 januari 2014. Hiermee wordt ook meer ingespeeld op de vooraf gestelde hoofdvraag. In eerste instantie zijn de respondenten gevraagd, wat zij er al van weten. Indien nodig is de wetwijziging verder uitgelegd. Vervolgens zijn jongeren om hun mening gevraagd omtrent de wijziging, in hoeverre er gehoor zal worden gegeven aan de wet en of het stapgedrag hiermee wordt beïnvloed (plaats, tijden etc.). Ten slotte hebben de respondenten een indicatie gegeven, hoe zij een alcoholvrije avond zien. Hierbij mochten ze ook 'out of the box' denken, in de zin van: 'Geld speelt geen rol'.

Uit het onderzoek is gebleken dat de respondenten over het algemeen een negatieve mening hebben over de wetwijziging. "Oneerlijk", wordt vaak genoemd. De meeste respondenten houden echter de moed er in en zeggen dat ze er toch wel aan komen. "Dan maar vaker naar de zuipkeet", is wat er onder andere gezegd wordt. Ze verwachten dus niet dat ze hun drinkgedrag gaan aanpassen ondanks de wetwijziging. Over de alcoholvrije avonden zijn de respondenten niet echt overtuigd. Uiteindelijk zijn er wel ideeën voor een alcoholvrije avond ontstaan en een aantal eisen, waaraan zo'n avond dan minimaal moet voldoen. De respondenten snappen wel dat deze wet is aangenomen, ze zien het gevaar van alcohol op jonge leeftijd.

## Voorwoord

Als studenten van de minor 'De gezond stad' voeren wij een onderzoek uit voor een partij buiten deze minor. Het Lectoraat verslavingspreventie van het Windesheim te Zwolle heeft een onderzoek aangeboden.

Het onderzoek wordt gehouden binnen de gemeente Hardenberg, het onderwerp heeft betrekking op de wetswijziging binnen de alcoholwet. Wij doen binnen dit onderzoek aanbevelingen over alcoholvrije mogelijkheden binnen de gemeente Hardenberg. Het rapport wordt, naast dat we het op school inleveren, ook aan de gemeente Hardenberg aangeboden.

Dit rapport gaat over de jongeren in de gemeente Hardenberg die naar het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) gaan. De leerlingen die naar het voortgezet onderwijs (VO) en speciaal voortgezet onderwijs (VSO) gaan zijn onderzocht door een ander projectgroepje.

Dit project is mede door alle leraren van de minor tot stand gekomen, wij willen hun bedanken voor de energie die zij in ons project hebben gestoken en de feedback die wij hebben gekregen, waardoor wij ons project met een goed gevoel kunnen afsluiten. Wij willen in het bijzonder Willemijn Rommens bedanken voor haar begeleiding van ons projectgroepje. Tevens willen wij Rob Bovens, onze opdrachtgever, bedanken voor de hulp en het mee denken binnen het project. Ook willen wij onze dank betuigen aan Rilana Wessel en Geeske Roos, dankzij hen hebben we onze interviews af kunnen nemen.

Veel plezier met het lezen van het rapport!

Jelle Wachtmeester,  
Daan Vulkers,  
Laura Lubberman,  
Zwolle, januari 2014

## Verklarende woordenlijst

In deze lijst staan een aantal verklaringen voor woorden die gebruikt worden in dit verslag. Deze woorden worden de eerste keer dat ze gebruikt worden **dikgedrukt**.

Gemeente Hardenberg – Hardenberg, Dedemsvaart, Bergentheim, Slagharen, Balkbrug, Gramsbergen, De Krim, Lutten, Kloosterhaar, Sibculo, Bruchterveld, Schuinesloot, Marienberg, Ane, Heemse, Radewijk, Rheezerveen, Hoogenweg, Collendoorn, Heemserveen, Brucht, Rheeze, Loozen, Den Velde, Holthome, De Haandrik, Anerveen, Diffelen, Venebrug, Holthone, Aneveld, De Meene, Oud Avereest.

Jongeren – iemand die tussen de 12 en 20 jaar oud is.

Openbare ruimte – een ruimte die voor iedereen toegankelijk is. Vaak bevindt de ruimte zich buiten maar ook overheidsgebouwen en publieke gebouwen kunnen een openbare ruimte zijn.

Sterk alcoholische dranken – drank met een alcohol percentage vanaf 15%.

Zwak alcoholische dranken – drank met een alcohol percentage tot en met 14,9%.

## 1. Inleiding

De jongeren in Nederland beginnen te vroeg met drinken en drinken hierbij te veel (Vet & van den Eijnden, 2006). De gemeente Hardenberg is hier geen uitzondering op. Om het alcohol gebruik te verminderen is de campagne 'Fris over drank' in 2008 gestart. Het doel van deze campagne is er voor zorgen dat jongeren op een latere leeftijd beginnen met drinken, maar ook om er voor te zorgen dat de jongeren minder gaan drinken. Regelmatig worden er metingen door de GGD IJsselland uitgevoerd, zo ook in het najaar van 2013.

Nu per 1 januari 2014 de leeftijdsgrens van alcohol kopen omhoog gaat, is er een verdiepend onderzoek gedaan onder de jeugd van de gemeente Hardenberg. Het doel van dit onderzoek is een aanbeveling schrijven over het organiseren van een interessante alcoholvrije avond voor de jongeren in de gemeente Hardenberg.

Binnen dit onderzoek worden er kwalitatieve diepte-interviews gehouden met jongeren die binnen de gemeente Hardenberg wonen en uitgaan. Er wordt gevraagd naar hun alcoholgebruik en naar hun mening over de wetswijziging. Ook wordt er gevraagd naar hoe zij een alcoholvrije avond zien. De hoofdvraag die er geformuleerd is bij het onderzoek luidt als volgt: Hoe gaan de jongeren van het ROC in Hardenberg hun vrije zaterdagavond invullen na 1 januari 2014

Allereerst wordt er gekeken naar de aard en omvang van het alcoholprobleem onder jongeren in de gemeente Hardenberg, de hoofdvraag wordt benoemd en de deelvragen worden benoemd. Vervolgens worden de doelstelling in dit hoofdstuk beschreven.

Daarna kijken we naar het kwalitatieve onderzoek dat wordt uitgevoerd onder de jongeren, waarbij we dieper ingaan op het huidige gedrag en het gedrag na de wetswijziging, wat betreft drankgebruik. Er zijn een aantal beslissingen gemaakt om het onderzoek tot een goed einde te laten komen. Deze zijn hier in verantwoord. Er wordt ook gekeken naar de onderzoekspopulatie.

In hoofdstuk 4 worden allerlei commercials omschreven over alcohol. Hierbij is rekening gehouden met 'slogans' van de overheid en van de alcoholindustrie. Er wordt ingegaan op de inhoud en het doel van de commercials.

Na hoofdstuk 4 worden de onderzoeksresultaten weergegeven. De informatie van alle diepte-interviews en focusgesprekken worden in kaart gebracht. In hoofdstuk 6 wordt, aan de hand van alle ingewonnen informatie, conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan aan de gemeente Hardenberg.

Na de bronnenlijst zijn er een aantal bijlages toegevoegd. Deze bijlages bevat de gebruikte vragenlijst voor de diepte-interviews en groeps gesprekken, weergaven van de onderzoeksresultaten en de uitwerking van de diepte-interviews en groeps gesprekken.



## 2. Probleem analyse

Binnen dit hoofdstuk wordt er dieper ingegaan op de probleemstelling van de gemeente Hardenberg. Ook worden de doelstellingen die er zijn voor het onderzoek beschreven.

### 2.1 Probleemstelling

Het alcoholgebruik in de **gemeente Hardenberg** is al langere tijd een aandachtspunt voor de gemeente. Zo werd er in 2007 een onderzoek gedaan naar het alcoholgebruik van de **jongeren**. Aan de hand van dit onderzoek is het project 'Fris over drank' gestart. In 2011 is er weer een jeugdmonitor gehouden onder de Hardenbergse jeugd. Uit dit onderzoek is gebleken dat 64% van de jongeren tussen de twaalf en 23 jaar oud alcohol drinkt.

Uit de jeugd monitor is ook gebleken dat de Hardenbergse jongeren erg vroeg beginnen met drinken: de gemiddelde start leeftijd is 14,7 jaar, hier bij is er geen verschil te zien tussen jongens en meisjes. De leeftijd waar in de jongeren beginnen met drinken was in 2007 jonger dan in 2011, dit is te zien in figuur 1. Dit is een positieve trend binnen het alcoholgebruik.

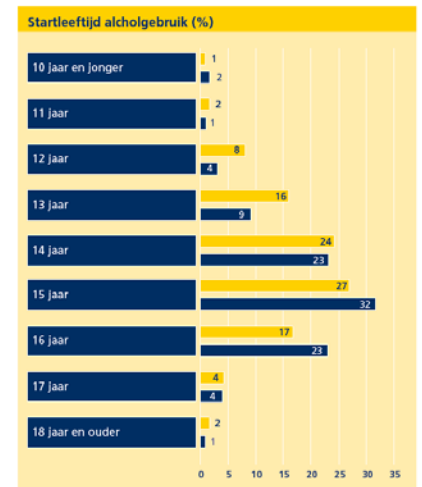
Als er gekeken wordt waar het eerste glas gedronken wordt is dit overwegend thuis (46%), ongeveer een vijfde drinkt zijn of haar eerste glas tijdens het uitgaan. 18% van de jongeren drinkt het eerste glas bij vrienden thuis. Het aantal jongeren dat hun eerste glas in de keet drinkt is 6%.

Als je kijkt naar wat er gedronken wordt zie je een verschil tussen jongens en meisjes. Jongens drinken voornamelijk bier en sterke dranken, meisjes drinken vaker wijn, likeur en mixdrankjes. Bier wordt nog altijd het meest gedronken (70%), mixdrankjes wordt na het bier het meest gedronken (50%).

De maat die er tijdens de jeugdmonitor is genomen als 'vaak en veel drinken' is: meer dan vier keer vijf of meer glazen per keer drinken in de afgelopen vier weken. In het onderzoek van 2011 drinkt 17% van de jongeren vaak en veel. Wat blijkt uit de cijfers is dat jongens van 16 jaar en ouder (27%) vaker te vaak en te veel drinken dan de jongere leeftijdsgroepen. (GGD ijsseiland, 2011)

De Hardenbergse jongeren beginnen te jong met drinken en drinken te veel, als we de gegevens vergelijken met de landelijke gegevens zien we dat dit een trend is die landelijk speelt. Zo is de leeftijd waar in het eerste glas alcohol gedronken wordt landelijk gezien 13,1 jaar, maar ook in deze cijfers is een stijgende lijn te zien. (Verdurmen, Monshouwer, van Dorsselaar, Lokman, Vermeulen-Smit, & Vollenbergh, 2012)

Om het alcoholgebruik en -misbruik terug te proberen te dringen heeft de overheid een wetswijziging aangekondigd. Per 1 januari 2014 gaan er voor jongeren onder de achttien verschillende dingen veranderen. De grootste en belangrijkste verandering is dat er aan jongeren onder de achttien geen alcohol meer verkocht mag worden. Dat betekent dus dat de alcohol niet meer gekocht mag worden in de supermarkt of tijdens het uitgaan. Ben je onder de achttien en heb je wel alcohol bij je op een **openbare plek** dan ben je strafbaar. Ook wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen **zwak alcoholische dranken** en **sterk alcoholische dranken** (rijksoverheid, 2013).



Figuur 1: startleeftijd alcohol gebruik

### 2.1.1 Hoofdvraag

Het onderzoek richt zich voornamelijk op de vraag of de leerlingen van het MBO in Hardenberg ook een gedragsverandering gaan laten zien. De hoofdvraag die er wordt beantwoord wordt tijdens het onderzoek is:

- *Hoe zien jongeren op het ROC (MBO) in de gemeente Hardenberg hun vrije zaterdagavond na 1 januari 2014?*

### 2.1.2 Deelvragen

Ter ondersteuning van het beantwoorden van de hoofdvraag zijn twee deelvragen geformuleerd. De eerste deelvraag is om de huidige stand van zaken in kaart te brengen, de tweede deelvraag is bedoeld om te onderzoeken hoe de jongeren een alcoholvrije avond zien. Deelvragen zijn als volgt:

- *Hoe vullen jongeren hun zaterdagavond nu in?*
- *In welke mate zijn er voorzieningen voor een alcoholvrije avond? Zo ja, wat zijn deze voorzieningen? Zo nee, wat zou je graag anders zien?*

## 2.2 Doelstelling

De verzamelde gegevens worden die uit de diepte-interviews voortkomen worden gevormd tot een aanbeveling voor de gemeente Hardenberg. Deze gegevens zullen informatie bevatten over een aantrekkelijk alcoholvrije avond voor jongeren uit de gemeente Hardenberg tussen de vijftien en zeventien jaar oud. De gegevens kunnen gebruikt worden door de gemeente Hardenberg om een alcoholvrije avond te maken voor jongeren tussen de vijftien en zeventien jaar oud om zo de jongeren te stimuleren om later te beginnen met alcohol drinken.

### 3. Opzet en uitvoering

Om het onderzoek tot een goed einde te laten komen zijn er een aantal beslissingen gemaakt omtrent het onderzoek en de onderzoekspopulatie. In dit hoofdstuk verantwoorden we deze keuzes en geven we er een toelichting op.

#### 3.1 Onderzoek typen

Het onderzoek bestaat uit een kwantitatief onderzoek die aan de hand van een enquête is afgenomen. Dit onderzoek hebben wij afgenomen in opdracht van de GGD, de GGD gaat dit onderzoek tevens ook verder analyseren. Naast het kwantitatieve onderzoek wordt er ook een kwalitatief onderzoek gehouden, waarbij er individuele diepte-interviews zijn afgenomen als mede focusgesprekken zijn gehouden met de doelgroep.

##### 3.1.1 Kwantitatief onderzoek & Enquête

Bij een kwantitatief onderzoek wordt er vooral gekeken naar de hoeveel en hoe groot bepaalde groepen zijn. De verkregen antwoorden worden uitgedrukt in cijfers. Het doel van kwantitatief onderzoek is het verkrijgen, verwerken en interpreteren van gegevens over een onderwerp. Voor het onderzoek, zoals in de rapport beschreven, is er geen kwantitatief onderzoek afgenomen. Een veel gebruikte manier om behoeften te meten is een enquête. Bij een enquête worden vragen gesteld, waarbij een aantal antwoordkeuzes wordt gegeven. De antwoorden kunnen cijfermatig worden weergegeven. Een enquête wordt altijd bij een grote groep mensen afgenomen, waardoor je over een groter geheel iets kunt zeggen. Tijdens het onderzoek zijn er geen enquêtes afgenomen.

##### 3.1.2 Kwalitatief onderzoek, diepte-interviews & groepsgesprekken

In het kwalitatief onderzoek wordt er de wat, waarom, en hoe vragen beantwoord. Het doel is het verklaren van het vertoonde gedrag. Wij kiezen voor deze vorm van onderzoek, omdat we de mening willen weten van de leerlingen en niet specifiek naar statistieken kijken.

Bij een diepte-interview vindt er een gesprek plaats over een onderwerp tussen de interviewer en een respondent. Het interview gaat dieper in over motivaties en gedrag ten opzichte van een bepaald onderwerp. Diepte-interviews wordt bij een kleine groep mensen afgenomen, hier bij moet je goed opletten dat je de juiste personen te spreken krijgt. Aan de hand van de diepte-interviews kan er doorgevraagd worden op onderwerpen en de diepere gedachten achter de antwoorden gevonden worden.

Een groepsgesprek is een gesprek waar bij je een discussie voert met een groep respondenten, tussen de vier en vijftien personen. Tijdens een groepsgesprek kunnen de deelnemers op elkaar reageren en elkaars antwoorden aanvullen. Als aanvulling op de diepte interviews is er gekozen voor het doen van groepsgesprekken zodat er een grotere groep jongeren in gesprek met elkaar kunnen gaan.

#### 3.2 Onderzoeksmethode

Als eerst zijn de schoolbesturen van 'de Groene Welle' en het 'Alfa College' uitgenodigd, door het project 'Fris over drank', om mee te doen aan de enquête van het GGD. Beide scholen hebben positief gereageerd op deze deelname en hebben data geprikt, waarop zij deze enquêtes zullen afnemen.

##### *Groene Welle*

De Groene Welle heeft gebruik gemaakt van het aanbod van de GGD voor ondersteuning tijdens deze afnames. De leerlingen van de Groene Welle zijn tijdens het invullen van de enquêtes benaderd voor deelname aan de groepsgesprekken. Op een later moment zijn de leerlingen van de Groene Welle nogmaals benaderd voor de afname van diepte-interviews.

### *Alfa college*

Het alfa college heeft geen gebruik gemaakt van de ondersteuning van de GGD, deze leerlingen moesten dus op een andere manier benaderd worden. Dit is opgelost door te kijken naar de kennissen in de omgeving van de onderzoekers die naar het Alfa College gaan. Een van de onderzoekers is zelf wonende in de gemeente Hardenberg. Via zijn netwerk in de omgeving, zijn er nog twaalf studenten van het Alfa College bereid gevonden om mee te werken aan diepte interviews. Hiervan zijn elf diepte interviews op het Alfa College uitgevoerd en één interview bij de respondent thuis. De leerlingen van het Alfa College hebben alleen meegewerkt aan het afnemen van de diepte-interviews.

### *Overige*

Naast de leerlingen van het Alfa Collega, zijn er nog twee respondenten geworven uit eigen netwerk van een onderzoeker. De eerste respondent studeert aan het Windesheim te Zwolle, waar de andere respondent een opleiding volgt aan de HACO in Hardenberg (bouwschool). Deze diepte interviews zijn afgenomen bij de respondenten thuis.

## **3.3 Onderzoekspopulatie**

De onderzoekspopulatie bestaat uit jongeren tussen de zestien en zeventien jaar, die in de gemeente Hardenberg wonen. Alle jongeren die ondervraagd zijn drinken alcohol. De respondenten zijn grotendeels afkomstig van de scholen 'de Groene Welle' en het 'Alfa College'. Er is één respondent die Zwolle op school zit en één respondent die op de HACO in Hardenberg zijn opleiding volgt. Om de onderzoekspopulatie zo divers mogelijk te houden, is er opgelet dat de leerlingen verschillend van geslacht zijn. Tevens is er op de leeftijd en op opleidingsniveau gelet. In totaal zijn er 24 leerlingen geïnterviewd.

## 4. Alcoholmatiging commercials

Er zijn veel partijen die alcoholgebruik en -misbruik onder jongeren willen verminderen. Zij richten hun campagnes en initiatieven vaak nationaal, regionaal, plaatselijk niveau of een combinatie hiervan. In dit hoofdstuk is er gekeken naar marketingcampagnes op nationaal niveau.

### 4.1 Slogans

Om het alcoholgebruik bij jongeren terug te dringen heeft de overheid in samenwerking met diverse partijen verschillende slogans bedacht en gebruikt.

#### 4.1.1 'Alcohol onder de 16 natuurlijk niet'

In april 2006 start de alcoholindustrie met de slogan 'alcohol onder de 16 nog even niet'. Deze slogan staat verplicht onder alle alcoholcommercials in bioscopen. Op 1 juli 2008 werd de slogan vervangen voor 'Alcohol onder de 16, natuurlijk niet'. Met deze vernieuwde slogan wilden ze nog meer benadrukken dat alcohol onder de zestien niet is toegestaan. In 2009 wordt de slogan 'alcohol onder de 16' natuurlijk niet vervangen voor de slogan 'Geen 16? Geen druppel' (stiva, 2013).

#### 4.1.2 'Geen 16? Geen druppel'

In 2009 is de werkgroep alcohol en jongeren ontstaan. Het is de eerste partnership tussen de overheid en het bedrijfsleven die ingaat op het verminderen van alcoholgebruik van jongeren. De werkgroep bestaat uit het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, het Ministerie van Veiligheid en Justitie, het Ministerie Binnenlandse Zaken, de Koninklijke Horeca Nederland, het NOC\*NSF, het centraal bureau voor levensmiddelen, het Trimbos instituut en de STIVA. Zij hebben allemaal als doel gesteld dat jongeren onder de zestien niet beginnen met drinken. De verschillende leden van de werkgroep werken op hun eigen werkgebied eraan om de jongeren minder te laten drinken. De werkgroep is verschillende initiatieven begonnen die voornamelijk op regionaal niveau draaien. Om jongeren minder te laten drinken heeft de werkgroep een logo in het leven geroepen dat vermeldt moet worden bij alle commercials voor zwak alcoholische dranken. Dit geldt voor tv-spotjes, prints, radio en internetreclame. Het logo wordt op 17 december 2009 gelanceerd en vanaf 5 maart 2010 is de slogan verplicht onder alle commercials. Op 31 december 2013 zou het logo voor het laatst te zien/horen zijn in reclames, in verband met de wetwijziging wordt het logo veranderd in 'Geen 18? Geen druppel' (stiva, 2013).

#### 4.1.3 'Geniet maar drink met mate'

'Geniet maar drink met mate' is een van de bekendste slogans die we kennen om alcoholgebruik terug te dringen. Uit onderzoek van STIVA is gebleken dat 99% van alle respondenten deze slogan kent. De slogan is verplicht onder commercials van alle sterk alcoholische dranken op tv, print en in de bioscoop (stiva, 2013).

Er is echter een duidelijk verschil tussen de 'slogans' van de alcoholindustrie en de overheid. In sommige gevallen werken deze twee samen om tot een goed alternatief te komen. Anderzijds kunnen ze elkaar ook in de weg liggen.

## 4.2 Alcohol preventie

Om het alcoholgebruik bij jongeren te verminderen is de overheid samen met verschillende partners al een paar jaar bezig met commercials uitzenden. Deze commercials zijn vaak een onderdeel van de preventie die ontwikkelt is.

#### 4.2.1 '100 % BOB, 0% op'

Alcohol en deelnemen aan het verkeer gaan niet samen. Om het rijden onder invloed onder de aandacht te brengen is Veilig Verkeer Nederland in samenwerking met partners Bewust Onbeschonken Bestuurder, of wel BOB, gestart. De boodschap van de campagne is dat er van tevoren afspraken gemaakt worden over wie nuchter blijft en terugrijdt, oftewel wie er BOB't. Het

doel van de campagne is het aantal verkeersongelukken terug te dringen die worden veroorzaakt door rijden onder invloed. De campagne draait al sinds 2001 en heeft al veel vooruitgang geboekt. Zo zijn er minder verkeersongelukken en is het nuchter rijden bij het grootste deel van de Nederlanders de norm geworden (BOB, 2013)(stiva, 2012).

#### **4.2.2 Nix18**

In januari 2014 gaat de alcoholwet veranderen. Om deze verandering aan de bevolking bekend te maken heeft het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport samen met zijn partners een campagne opgezet. Het ministerie wil met de campagne bereiken dat jongeren met hun ouders de nix-afspraken maken. Dat betekent dus niet roken en drinken tot je 18<sup>e</sup> levensjaar en deze afspraak als sociale norm. De campagne richt zich voornamelijk op de omgeving van de jongeren, maar is voor de hele samenleving bedoeld. Naast de reclamecampagne die in november en december draait kunnen ouders via het trimbos-instituut advies krijgen hoe ze het maken van de nix-afspraken het beste kunnen aanpakken (trimbos-instituut, 2013) (nix18, 2013).

#### **4.2.3 Alcohol en opvoeding**

Te jong beginnen met drinken kan veel nadelige gevolgen hebben voor een kind. Tegenwoordig zie je de trend dat jongeren weer jonger starten met drinken. Om de norm weer naar zestien jaar te brengen is de campagne 'Alcohol en Opvoeding' in het leven geroepen. De slogan die er gebruikt wordt is 'voorkom alcoholische schade bij uw opgroeiende kind'. Het doel van de campagne is het starten van drinken bij jongeren en kinderen tot na de 16<sup>e</sup> uit te stellen (tactus, 2013).

#### **4.2.4 Alcohol voorlichting en preventie**

In de jaren '80 start de overheid met de campagne 'drank maakt meer kapot dan je lief is'. De campagne bestaat uit tv- en radiocommercials en wordt aangevuld door individuele voorlichtingen. Via het internet kan je een drink-test doen, aan het einde van de test krijg je een persoonlijk advies. Ook wordt een website aangeraden die kan helpen om te stoppen of te minderen met alcohol drinken. Ook is er een speciale jongeren campagne die opereert onder de naam: 'Drank. De kater komt later'. Binnen deze campagne gaan jongeren met jongeren in gesprek over hun alcoholgebruik. Dit wordt op plekken gedaan waar veel jongeren zijn en veel gedronken wordt, zoals op het strand, festivals en tijdens de introductie week van het HBO en universiteiten (redactie communicatie online, 2006).

Het doel van deze campagne is mensen bewust maken van hun drink gedrag en hun handvaten te geven om te stoppen. (ZonMw, 2013)

## 5 Onderzoekresultaten

In dit hoofdstuk worden de onderzoekresultaten weergegeven. Deze resultaten zijn verzameld in de individuele gesprekken en in de groeps gesprekken. Van de groeps gesprekken zijn alleen de resultaten meegenomen van de wetswijziging en de alcoholvrije faciliteiten.

### 5.1 Algemene gegevens en alcoholwet

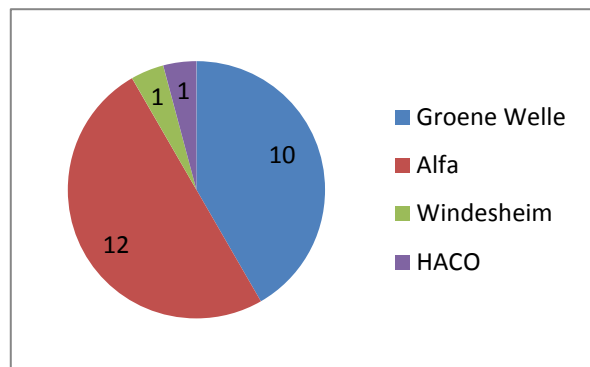
#### 5.1.1 Algemene gegevens

Van de 24 respondenten, zijn de mannen in een kleine meerderheid (14).

De verhouding tussen 16- en 17-jarigen is bijna gelijk. Dertien respondenten zijn zeventien jaar, waar elf respondenten zestien jaar zijn.

De meeste respondenten komen uit de plaats Hardenberg zelf (8). Daarnaast komen er vier respondenten uit De Krim. De overige scholieren komen uit Bergentheim (2), Bruchterveld (2), Ane (2), Anerveen (1), Gramsbergen (1), Lutten (1), Mariëberg (2) en Hoogenweg (1).

Grotendeels zijn de respondenten leerlingen van het Alfa College (12) en de Groene Welle (10). Een respondent studeert aan het Windesheim te Zwolle en 1 respondent aan de HACO te Hardenberg. Zie ook figuur 2.



Figuur 2: Grafiek die laat zien op welke school de respondenten zitten.

#### 5.1.2 Alcoholgebruik eerder en ouders

Een groot deel van de respondenten (22) geeft aan, het eerste glas met alcoholische drank, op 14/15-jarige leeftijd te hebben genuttigd. Twee

respondenten gaven iets anders aan, een dronk het eerste glas alcohol op dertienjarige leeftijd en de ander toen hij twaalf jaar was.

Van de 24 respondenten, nuttigden vijftien het eerste drankje samen met vrienden. Zeven respondenten gaven aan, dit thuis bij hun ouders te hebben gedaan. Twee studenten gaven aan zich de precieze gelegenheid niet meer te herinneren.

Uit de interviews blijkt dat veel respondenten vinden dat hun ouders 'los' zijn wat alcohol betreft. Toen ze jonger waren spraken ze regels af over alcohol met hun ouders, nu zijn er drie die nog afspraken maken. De enige regel die bij bijna alle gesprekken er uit sprong, is dat iemand zijn of haar grens niet moet overschrijden. Een jongen zei: "Ja, ik mag wel gewoon alcohol drinken, als het maar niet te gek gaat." Ook kwam naar voren dat sommige (vier) respondenten doordeweeks geen alcohol drinken. Sommige respondenten hadden dit zelf bedacht, anderen hadden een afspraak met hun ouders. Uit de interviews werd duidelijk, dat ouders een duidelijke rol spelen in het alcoholgebruik van hun kind. Zo zij een respondent het volgende:

*"Mijn vader had gezegd: Voor vijf euro moet je deze Beerenburg opdrinken."*

**Uitspraak 1: Een meisje over hoe ze voor het eerst in aanraking kwam met alcohol.**

*"Ik mag wel gewoon alcohol drinken als het maar niet te gek gaat."*

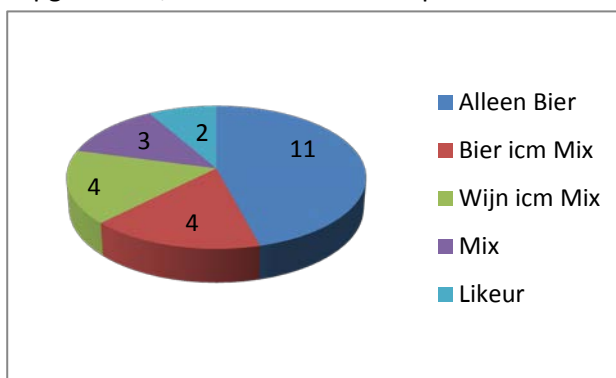
**Uitspraak 2: Een jongen geeft aan hij thuis niet echt regels heeft, als hij zijn grenzen maar niet overschrijdt.**

### 5.1.3 Huidige situatie stapavond

Veertien respondenten geven meer dan twintig euro uit op een gemiddelde stapavond, waarvan drie meer dan 30 euro. De overige tien respondenten geven niet meer dan twintig euro uit op een stapavond, vier van deze studenten geven gemiddeld tussen de nul en tien euro uit.

De respondenten betalen dit meestal zelf met een bijbaantje (15), zakgeld (1) of een combinatie tussen deze twee (7). Één respondent gaf aan, drinken te krijgen van haar vriend.

Er werden veel verschillende stapgelegenheden opgenoemd, waar ook veel overlap in zat. De meeste uitgaansgelegenheden die het meest naar voren kwamen waren een keet, disco en tentfeest. Ook werd er veel thuis gedronken. De discotheek die het vaakst werd genoemd, is Crazy Horse te Hardenberg. Bier is de vaakst genoemde drank, die wordt gedronken op een stapavond. Elf respondenten drinken alleen maar bier. Daarnaast zijn er nog vier respondenten die ook bier dronken in combinatie met



Figuur 3: Grafiek die laat zien hoeveel respondenten wat dronken.

mixdrankjes. Dit is waarschijnlijk te verklaren, doordat er meer jongens ondervraagd zijn dan meiden. Verder drinken vier respondenten wijn in combinatie met mixdrankjes, drie alleen mixdrankjes en twee respondenten alleen likeurtjes. Zie hiervoor ook figuur 3.

In een flesje bier zit 1.3 zoveel inhoud als een standaardglas. Alle flessen bier zijn dus omgerekend naar glazen met de volgende formule: aantal flessen bier x 1.3 = aantal glazen.

Op een avond drinkt de grootste groep zes tot tien glazen alcoholische dranken (9). Er zijn zes respondenten die aangeven minder dan zes glazen te drinken op een avond. De respondenten die het meest drinken zitten tussen de vijftien en eenentwintig glazen op een avond (2). De rest blijft tussen elf en twintig glazen (7).

### 5.1.4 Alcoholwet

De meeste respondenten konden vertellen wat er gaat veranderen omtrent alcohol vanaf 1 januari 2014. Sommigen dachten dat er een coulance regel zou zijn voor mensen die nu al alcohol mogen drinken, maar dit is dus niet zo. Een respondent vertelde het volgende: *“Ik had gehoord dat mensen die nu al mogen drinken, door mochten blijven drinken..”* De meesten dachten terecht dat er een geldboete op zou staan, als ze betrappt zouden worden op straat. Als reden voor de wetwijziging gaven veel respondenten het goede antwoord, namelijk dat jongeren te veel drinken en te jong beginnen (in totaal 10). Vier respondenten noemden het fenomeen ‘comazuipers’. Ook zeiden sommige respondenten dat alcohol slecht is voor de ontwikkeling van de hersenen is (2). Drie respondenten gaven aan niet te weten waarom de nieuwe wet zou komen.

*“Ik had gehoord dat mensen die nu al mogen drinken, door mochten blijven drinken..”*

Uitspraak 3: Sommige respondenten dachten dat er een coulance regeling zou komen

Na alle respondenten gesproken te hebben kwam er duidelijk naar voren dat ze het niet eens zijn met de wet die er aan komt. Ze vinden het raar dat ze nu nog wel mogen drinken en dat dit straks opeens niet meer mag. Voor hun komt de nieuwe wetgeving uit de lucht vallen. Sommigen zijn er juist onverschillig onder. Een respondent zei: *“Ik heb er niet zoveel problemen mee, maar ik heb genoeg maten die al achttien jaar zijn en dus kom ik wel aan de alcohol.”* Veel respondenten geven



aan dat ze via andere personen wel aan de alcohol komen. Of ze gaan naar gelegenheden waar geen controle is, zoals keten of de Geheime Zender. Volgens veel respondenten mogen ze ook door blijven drinken van hun ouders. Ook gaven ze als reden dat ze de hele avond alleen frisdrank drinken niet leuk vinden.

*“Ik heb er niet zoveel problemen mee, maar ik heb genoeg maten die al achttien jaar zijn en dus kom ik wel aan de alcohol.”*

#### **Uitspraak 4: Een respondent vertelt over hoe hij denkt over de alcoholwet**

Veel respondenten zien echter ook wel de voordelen in van de opgehoogde alcoholgrens. Hoewel ze er zelf niet zoveel aan hebben, snappen ze dat de basisschoolkinderen van nu pas later zullen beginnen met drinken.

Sommige respondenten twijfelen aan de mate van controle die er zal worden uitgeoefend. Vooral diegenen die de kroegbazen en mensen achter de bar al jaren kennen vragen zich dit sterk af. Velen zeggen af te wachten tot na de jaarwisseling en dan hun oude stapgedrag aan te houden. Als het wel lukt om de kroeg binnen te komen dan vragen ze binnen of iemand anders alcohol voor ze wil halen. Mocht dit niet lukken, dan gaan ze in het vervolg vaker bij iemand thuis, op straat of in de keet zitten. Sommige respondenten zeggen dat wanneer ze geen alcohol mogen, ze zich zullen vervelen en dan sneller op straat gaan hangen.

Veel respondenten geven aan dat ze niet minder lang uit zullen gaan. Redenen om wel eerder naar huis te gaan zijn dat het geld scheelt, ook wordt gezegd dat je zonder alcohol sneller moe wordt en dus eerder naar huis gaat. Ook zei een respondent dat hij minder zou gaan drinken omdat hij nu afhankelijk is van andere mensen om aan alcohol te komen.

#### **5.1.5 Groepsgesprekken**

In de groepsgesprekken kwam in grote lijnen hetzelfde naar voren als in de individuele gesprekken. De respondenten zijn het niet eens met de wet en verwachten dat ze via andere mensen wel aan alcohol kunnen komen. Ze verwachten dat veel mensen op straat gaan hangen en voor overlast zullen zorgen. Een meisje van net zeventien jaar vroeg zichzelf af of ze als barvrouw nu geen alcohol meer mag verkopen na 1 januari 2014. Ze vinden dat alcohol bij de gezelligheid hoort van een avond uit. Ze denken hiernaast dat ze toch wel aan de alcohol komen via anderen.

### **5.2 Alcoholvrije faciliteiten**

In dit stuk worden de onderzoeksresultaten over de alcoholvrije faciliteiten beschreven.

Als eerst was het over het algemeen merkbaar dat de respondenten niet op de alcoholvrije faciliteiten zitten te wachten. Ze waren het (zoals al eerder beschreven) niet eens met de opgehoogde alcoholgrens. MBO-studenten mogen al alcohol drinken en nu niet meer, met als gevolg dat ze niet erg openstaan voor alcoholvrije faciliteiten. Sommige respondenten zeiden van tevoren al dat alcoholvrije faciliteiten niet veel draagvlak zouden creëren bij de jongeren in de gemeente Hardenberg.

De respondenten gaven aan dat er alcoholvrije faciliteiten waren in de vorm van Teenage Partys. Deze worden gehouden in onder andere de Crazy Horse, de Troubadour, Takens en Lucky. Hierbij wordt ook direct gezegd er twee dingen zijn die de respondenten tegenhoudt om daar naar toe te gaan. Dit zijn de te jonge mensen die er komen en het feit dat er geen alcohol geschonken wordt. Bijna alle geïnterviewde personen geven aan dat ze een groot alcoholvrij feest wel zouden zien zitten. Ze zeiden allemaal dat sfeer en bekenden om hun heen een belangrijke factor was voor hun om te gaan en weer terug te komen. Omdat sfeer een subjectieve meetgraad is, wordt er in dit stuk vooral beschreven wat nog meer belangrijk is. Als eerste is er unaniem gezegd dat muziek belangrijk

is, in de vorm van een DJ of een bandje dat komt spelen. Het is verschillend per persoon als het gaat om welke soort muziek gaat. Zo worden hardstyle, top 40, dancemuziek en nog meer verschillende stijlen genoemd. Sommige respondenten zeiden dat als er bekende artiesten of DJ's zouden komen naar een feest, dan mensen dan eerder geneigd zijn om er naar toe te gaan. Ook vinden de respondenten het dan belangrijk dat er een goede muziekinstallatie staat en er goede lichteffecten zijn.

Een leeftijdsgrens vinden veel respondenten ook belangrijk. Ze willen graag met leeftijdsgenoten een feestje vieren. Veel geven de grens van vijftien of zestien jaar aan tot achttien jaar. Een respondent zei over de locatie dat je er zowel moet kunnen dansen als kunnen zitten.

Sommige respondenten vonden vervoer in de vorm van taxi's belangrijk vonden, ze willen er niet te ver voor fietsen. Veel respondenten gaven aan dat wanneer het feest georganiseerd zou worden door leeftijdsgenoten, ze sneller naar zo'n feest toe zouden gaan.

Veel respondenten gaven aan niet de hele avond frisdrank te willen drinken. Sommigen opperden om de Happy Drinks te schenken op de feesten zodat bezoekers keuze hebben uit verschillende alcoholvrije dranken. De meningen verschillen over de hoeveelheid geld dat uitgegeven mag worden op zo'n feest door de jongeren. Ook zeiden ze dat ze eten wilden hebben tijdens een feest. Sommige respondenten gaven aan dat ze voor een alcoholvrije avond geen geld over hadden, anderen hadden toch wel geld over.

De respondenten is ook gevraagd op welke manieren ze op de hoogte gebracht wilden worden.

Velen zeiden over Social Media, posters op school, folders of brieven aan huis, bushokjes, aanplakbiljetten en elektronische borden langs de weg en een eigen website waarop data staan. Ze vonden mond-op-mond reclame de beste manier om het feest te verspreiden, maar dan moeten mensen wel enthousiast zijn.

Als geld geen rol speelde dan waren de respondenten voor een bekende muzikant, goede muziekinstallatie en een grote zaal.

Veel jongeren hadden nog nooit van Happy Drinks gehoord, er was een meisje tijdens de groepsgesprekken die het wel eens gehad had. De reacties waren wisselend, sommigen vonden de Drinks het proberen waard en anderen duidelijk niet.

Andere faciliteiten die genoemd werden:

- Film kijken bij iemand thuis of in een keet zonder alcohol;
- Alcoholvrije spelletjesavond;
- Alcoholvrije sportavond (alcohol en sporten gaat niet samen).

### 5.2.2 Groepsgesprekken

In de groepsgesprekken kwam hetzelfde naar voren als in de individuele gesprekken.

## 6. Conclusie, aanbevelingen en discussie

### Hoofdstuk 6.1: Conclusie en aanbevelingen

#### 6.1.1 Conclusie

De hoofdvraag van dit onderzoek is: *Hoe zien jongeren op het ROC (MBO) in de gemeente Hardenberg hun vrije zaterdagavond na 1 januari 2014? De deelvragen zijn 'hoe vullen jongeren hun zaterdagavond nu in?' En 'In welke mate zijn er voorzieningen voor een alcoholvrije avond? Zo ja, wat zijn deze voorzieningen? Zo nee, wat zou je graag anders zien?'*

Jongeren die wij geïnterviewd gaan op hun zaterdagavond stappen en drinken hierbij alcohol. De meesten drinken eerst wat drankjes in de keet of bij iemand thuis, daarna gaan ze naar een kroeg of discotheek. De meesten drinken gemiddeld tussen de zes en tien glazen alcohol op een avond.

Tijdens de individuele gesprekken gaven de respondenten aan dat ze negatief tegenover de opgehoogde alcoholgrens en de alcoholvrije faciliteiten staan. Dit komt omdat ze eerder wel alcohol mochten drinken en vanaf 1 januari 2014 voor een bepaalde tijd niet meer. Veel noemen de invoering van de wet 'oneerlijk'. Veel respondenten zagen niets in de alcoholvrije faciliteiten en vertelden dat ze verwachten dat de alcoholvrije feesten niet drukbezocht zullen zijn. Ze gaven ook aan dezelfde gewoonten wat alcoholdrinken betreft door te zetten na de jaarwisseling, voor zover dat mogelijk is. Mochten ze niet meer de kroeg in komen, dan gaan ze in een keet zitten. Het beeld dat veel respondenten hadden van alcoholvrije faciliteiten is dat het feestjes met te jonge mensen waren en die vroeg afgelopen waren. Niet alle respondenten stonden geheel negatief tegenover de alcoholvrije faciliteiten en hebben ook belangrijke inbreng gegeven voor deze activiteiten.

#### 6.1.2 Aanbevelingen

Aanbevelingen naar aanleiding van dit onderzoeksverslag zijn de volgende:

Als eerste is het belangrijk om jongeren te betrekken en te blijven betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van een alcoholvrije faciliteit. Doordat jongeren zelf het beste weten wat hun leeftijdsgenoten willen en hoe ze het aan moeten pakken, hebben de faciliteiten een grotere kans op succes. Sommige van de jongeren raakten enthousiast toen we over de alcoholvrije faciliteiten begonnen. Een groot deel van de jongeren gaven aan dat ze eerder naar een faciliteit zouden gaan wanneer deze door leeftijdsgenoten zou worden georganiseerd. De gemeente Hardenberg zal op zoek moeten naar een (al bestaande) groep enthousiaste groep jongeren die dit willen oppakken.

Hiernaast is het belangrijk om een goede locatie te vinden voor de faciliteit. Jongeren konden niet echt een heel goede locatie bedenken voor de faciliteiten, al is de naam van Crazy Horse wel gevallen. Jongeren gaven ook aan niet te ver te willen reizen voor een alcoholvrije faciliteit, dus over een locatie zal goed nagedacht moeten worden.

Als laatste lijkt het ons belangrijk om een onderzoek te doen naar verschillende andere partijen die te maken hebben met alcohol en de verkoop hiervan. Hiermee doelen we op onder andere de horecagelegenheden, supermarkten, slijterijen en eventuele jongerencentra. Hun visie en beleid kan van belang zijn voor het beleid dat gevoerd gaat worden. Bijvoorbeeld de Teenage-partys in de Crazy Horse. Deze waren eerst voor jongeren tot zestien jaar, zal dit ook achttien worden? Als de

gemeente en deze partijen informatie zouden uitwisselen en samen zouden werken, zou dit ten goede kunnen komen voor de alcoholvrije faciliteiten.

## 6.2 Discussie

In dit deel worden aspecten besproken die in het onderzoek niet aan bod gekomen zijn of waar rekening mee gehouden moet worden tijdens het interpreteren van de resultaten. Ook komen aspecten aan bod die stof geven tot nadenken.

In het rapport zijn een aantal alcoholvrije faciliteiten genoemd. Bij het bedenken van deze faciliteiten hebben we met bepaalde aspecten geen rekening gehouden. Zo was er de vraag 'En wat als geld geen rol speelt?' en hebben we niet gevraagd naar bijvoorbeeld een locatie voor een faciliteit. We hebben niet bij horecaondernemers gevraagd hoe zij tegenover eventueel alcoholvrije voorzieningen staan. Afhankelijk van hun antwoord moet je de faciliteit realiseren, want misschien staan horecaondernemers wel negatief tegenover een alcoholvrije faciliteit.

Hiernaast moeten we er ook rekening mee dat sommige jongeren in de gesprekken andere dingen gezegd hebben dan dat ze denken en voelen. Misschien is iemand opeens niet zo enthousiast over de alcoholvrije faciliteit als er een realiseert wordt. Aan de andere kant kunnen jongeren zich ook expres negatief opstellen tegen de alcoholvrije faciliteiten of de opgehoogde alcoholgrens. Ondanks dit denken we dat we een redelijk goede indicatie gemaakt hebben met ons onderzoek.

Het niet vreemd dat de respondenten op een dusdanig negatieve manier op de ophoging reageren van de alcoholgrens. Veel jongeren gaven aan pas 'laat' (natuurlijk een relatief begrip) van de wetswijziging af te weten, veel wisten niet precies wat hun te wachten stond. Sommigen kregen pas bevestiging tijdens de individuele gesprekken in november met ons. Hoewel de jongeren de ophoging van de grens zelf ook hadden kunnen uitzoeken, is de vraag waarom veel jongeren twee maanden voor de wetswijziging zo slecht geïnformeerd waren. Waren de partijen die hier verantwoordelijk voor waren te laat met informeren? Als de jongeren hier twee jaar geleden van geweten hadden dan was hun reactie misschien wel anders geweest, vooral omdat jongeren van zestien en zeventien jaar nu niet meer mogen drinken.

## Bibliografie

- BOB. (2013). *BOB*. Opgeroepen op december 13, 2013, van drankdaarkunjemeethuiskomen.nl:  
<http://www.nederlandveilig.nl/bob/>
- GGD ijsselland . (2011). *factsheet alcoholgerbuik 2011 regio ijsselland*. Opgeroepen op 11 15, 2013, van [www.ggdijsselland.nl](http://www.ggdijsselland.nl):  
<http://www.ggdijsselland.nl/GetDocument.ashx?DocumentID=12306&name=Factsheet-jongeren,-alcoholgebruik&rnd=634710456356763673>
- Nix18. (2013). *over nix*. Opgeroepen op december 13, 2013, van [nix18.nl](http://www.nix18.nl): <https://www.nix18.nl/over-nix>
- Redactie communicatie online. (2006, januari 19). *Alcoholcampagne viert twintigjarig jubileum*. Opgeroepen op december 27, 2013, van [communicatieonline.nl](http://www.communicatieonline.nl):  
<http://www.communicatieonline.nl/nieuws/alcoholcampagne-viert-twintigjarig-jubileum>
- Rijksoverheid. (2013). *alcohol in de wet*. Opgeroepen op 11 15, 2013, van [www.rijksoverheid.nl](http://www.rijksoverheid.nl):  
<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/alcohol/alcohol-in-de-wet>
- Stiva. (2012). *BOB-campagne*. Opgeroepen op december 13, 2013, van [stiva.nl](http://stiva.nl):  
<http://stiva.nl/projecten/bob-campagne/>
- Stiva. (2013). *alcohol onder de 16, natuurlijk niet*. Opgeroepen op december 13, 2013, van [stiva.nl](http://stiva.nl):  
[http://alcoholonderde16natuurlijknie.nl/Alcohol\\_onder\\_de\\_16\\_\\_nog\\_even\\_niet](http://alcoholonderde16natuurlijknie.nl/Alcohol_onder_de_16__nog_even_niet)
- Stiva. (2013). *geen 16 geen druppel*. Opgeroepen op december 13, 2013, van [stiva.nl](http://stiva.nl):  
<http://stiva.nl/projecten/geen-16-geen-druppel/>
- Stiva. (2013). *geniet maar drink met mate*. Opgeroepen op december 13, 2013, van [stiva.nl](http://stiva.nl):  
[http://alcoholonderde16nogeveenniet.nl/Geniet\\_met\\_mate](http://alcoholonderde16nogeveenniet.nl/Geniet_met_mate)
- Tactus. (2013). *Alcohol en Opvoeding*. Opgeroepen op december 13, 2013, van [tactus.nl](http://www.tactus.nl):  
<http://www.tactus.nl/teksten/item/bekijk/id/43>
- Trimbos-instituut. (2013, november 11). *Trimbos-instituut ondersteunt regio bij NIX18 campagne*. Opgeroepen op december 13, 2013, van [trimbos.nl](http://www.trimbos.nl): <http://www.trimbos.nl/nieuws/trimbos-nieuws/trimbos-instituut-ondersteunt-regio-bij-nix18-campagne>
- Verdurmen, J., Monshouwer, K., van Dorsselaar, S., Lokman, S., Vermeulen-Smit, E., & Vollenbergh, W. (2012). *Jeugd en riskant gedrag 2011*. Opgeroepen op 15 11, 2013, van [www.trimbos.nl](http://www.trimbos.nl):  
<http://www.trimbos.nl/~media/Nieuws%20en%20Persberichten/af1150%20jeugd%20en%20riskant%20gedrag%202011.ashx>
- Vet, R. en R. van den Eijnden (2006). *Het gebruik van alcohol door jongeren en de rol van ouders*. NIGZ, Woerden.

ZonMw. (2013, november 15). *Alcoholvoorlichtingscampagne 'DRANK maakt meer kapot dan je lief is*. Opgeroepen op december 7, 2013, van [zonmw.nl](http://www.zonmw.nl):  
<http://www.zonmw.nl/nl/projecten/project-detail/alcoholvoorlichtingscampagne-drank-maakt-meer-kapot-dan-je-lief-is-1/samenvatting/>

## **Bijlages**

### **Vragenlijst**

De vragenlijst die we hebben gebruikt voor het afnemen van onze interviews.

### **Uitgewerkte diepte interviews**

Alle interviews uitgewerkt.

---

## Diepte interview



#### Algemene vragen:

- Geslacht m/v
- Leeftijd
- Woonplaats
- School/opleiding/niveau
  
- Drink je wel eens alcohol
  - Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk (misschien is het handig om te vragen was je jonger dan 13jr, tussen de 13jr en 15jr of ouder dan 15jr om de drempel lager te maken)
  - Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?

#### Huidige situatie

- Beschrijf een doorsnee stapavond (zorg dat de volgende punten beantwoord zijn)
  - Met wie ga je stappen
  - Waar ga je stappen
  - Wat en hoeveel drink je dan
- Hoe kom je aan de alcohol (vraag door op de volgende punten)
  - Wie koopt het als zo het niet zelf kopen,
  - Hoeveel besteden ze ongeveer per avond,
  - Hoe komen ze aan het geld om de alcohol te kopen

#### Ouders/verzorgers

- Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik? zorg dat de volgende punten beantwoord zijn)
  - Wat zijn de regels omtrent alcohol gebruik thuis?
  - Wat vinden de ouders van alcohol gebruik?
  - Als ze al drinken: weten je ouders dat je drinkt? Zo ja: wat vinden ze er van dat je drinkt.

#### Nieuwe wet

- Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)
  - Weten ze waarom de nieuwe wet komt?
  - Wat de gevolgen zijn van het betrappt worden met alcohol?
  - Indien nodig de nieuwe wet toelichten
- Wat vind jij van deze wetswijziging?
  - Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?
  - Ga je minder lang uit zonder alcohol?
  - Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

#### Alcoholvrije faciliteiten

- Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?
  - Waar zijn de mogelijkheden dan?
  - Wat missen ze aan mogelijkheden?
  - Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?
- Ken je het fenomeen happy drinks?
- Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?
  - Extra benadrukken dat ze hun fantasie de vrije loop mogen laten gaan?
  - Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

---

## Uitgewerkte diepte interviews

## Interview persoon DM650080 (Student 1)

### Algemene vragen

Geslacht:

*Man*

Leeftijd:

*17*

Woonplaats:

*Bruchterveld*

School/opleiding/niveau:

### Alcohol:

Drink je wel eens alcohol:

*Ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*14 jaar*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*In de keet met vrienden*

### Huidige situatie:

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Zaterdagavond eerst even de keet in, tegen acht uur, daar indrinken. Ik drink bier. Daarna met de fiets naar Crazy Horse of naar een tentfeest, net wat er te doen is. Ik ga dan met vriendengroep stappen. Op een goede avond drink ik rond de zestien flesjes bier. Ik vind dat dit nog wel meevalt, ik weet wel waar mijn grens zit.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*In de kroeg haal ik het zelf en in de keet haalt iedereen het op. Wat ik uitgeef is verschillend, als ik uit ga geef ik 40 of 50 euro uit. Uitgaan is duur. Ik heb een bijbaantje.*

### Ouders/verzorgers:

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*In het weekend vinden ze het prima, maar doordeweeks willen ze niet dat ik drink. Alleen af en toe met mijn vader maar ik ga doordeweeks niet uit. In het weekend ben ik voor zes uur thuis, maar dit is geen regel.*

### Nieuwe wet:

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Alcohol gaat naar 18 jaar en dan mag je het niet halen, maar ik wordt in december 18 dus voor mij maakt het niet uit.*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

*Veel alcoholgebruik onder jongeren voorkomen.*

Wat de gevolgen zijn van het betrap worden met alcohol?

*Boete.*

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Ik denk dat dit niet echt nut heeft, de meesten die 18 jaar zijn die halen het wel. Alleen in de kroeg zou ik halen maar niet in de supermarkt.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Ja, ik ga eerder in een keet of bij iemand thuis zitten.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Nee*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

*Ja, ik ga eerder in een keet of bij iemand thuis zitten.*

### Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

*Nee, maar ik heb er geen behoefte aan. Ik weet niet of ik naar een alcoholvrije avond zou gaan. Ik denk dat wanneer je niets anders gewend bent dat je eerder daar naar toe zou gaan. Als vrienden van mij onder de 18 jaar naar een alcoholvrij feest zouden gaan zou ik meegaan en ook niet drinken voor een avond.*

Waar zijn de mogelijkheden dan?

*Takens en Crazy horse, Troebadour, allemaal teenage-partys. Te jong.*

Wat missen ze aan mogelijkheden?

*Mist ze niet.*

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*(tent)feestje, geen leeftijdsgrens, muziek: zelf bepalen, liedjes aanvragen. Films kijken bij iemand thuis of in een keet. Sfeer is belangrijk.*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Kent het niet.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Buurt- of dorpsfeest, veel mensen uitnodigen.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

*Papiertjes/brieven door de bus, valt het meeste op.*

Iets anders kwijt over het onderwerp?

*Als mensen zouden gaan dan zouden ze van tevoren indrinken of ze nemen wat mee. Als het door bekenden wordt georganiseerd zou ik er sneller naar toe gaan.*

### Interview persoon DM650082 (Student 2)

#### Algemene vragen

Geslacht:

*Man*

Leeftijd:

*17 jaar*

Woonplaats:

*Hardenberg*

School/opleiding/niveau:

#### Alcohol

Drink je wel eens alcohol:

*Ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*15 jaar*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*Feestje met vrienden*

#### Huidige situatie:

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Eerst bij vrienden thuis, daar drink ik wat in. Daarna of naar een keet of als er iets speciaals is naar een café of kroeg. Ik drink alleen bier, ongeveer 10 flesjes op een avond.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*Koopt zelf de alcohol, besteed tussen 15 en 30 euro, afhankelijk van de plaats waar je gaat stappen. Heeft een bijbaantje.*

#### Ouders/verzorgers:

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Alleen zaterdag drink ik, rest van de week niet. Heb dit zelf verzonnen. Thuis drink ik bijna niet, hebben niet echt regels. Hebben liever niet dat ik lam thuiskom. Ouders weten dat ik alcohol drink.*

#### Nieuwe wet:

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Per 1 januari naar 18 jaar.*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

*Nee*

Wat de gevolgen zijn van het betrappt worden met alcohol?

*Boete, verander mijn drinkgedrag hier niet over van.*

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Voor kroegen die lopen veel omzet mis. Zelf maakt het me niet zoveel uit, ik blijf alcohol drinken.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Als het streng gaat worden dan zou ik naar een keet gaan.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Nee*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

*Nee*

#### Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

*Ja, zou er niet snel naar toe gaan. Alcohol maakt de sfeer gezelliger.*

Waar zijn de mogelijkheden dan?

*Teenageparty*

Wat missen ze aan mogelijkheden?

*Heb geen behoefte aan alcoholvrije activiteiten, maar ik zie het nut er niet in.*

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*Veel bekenden, sfeer is belangrijk. Feestje, Muziek: geheime zender (80 en 90<sup>e</sup> jaren muziek), zou minimaal 15 jaar wat leeftijdsgrens betreft. Zou sneller naar een feestje gaan als door jongeren georganiseerd wordt.*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Wist niet wat het was.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Grote zaal, goede muziekinstallatie. Goede DJ inhuren.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

*Via Social Media, en via posters.*

Iets anders kwijt over het onderwerp?

*Denkt dat mensen zich gaan indrinken voordat er een alcoholvrije avond is.*

## Interview persoon DM 650083 (Student 3)

### Algemene vragen

Geslacht:

*Vrouw*

Leeftijd:

*16*

Woonplaats:

*Bergentheim*

School/opleiding/niveau:

*Diervverzorgende*

### Alcohol

Drink je wel eens alcohol:

*Ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*14 jaar*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*Verjaardag van familie.*

### Huidige situatie:

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Stap niet heel vaak. Ga eerst naar vriendinnen thuis toe en daar drink ik een drankje, daarna naar de geheime zender of een keet. Mixjes: cola beerenburg en rode bessen-7up. 5 glazen op een avond. Ben ongeveer om half 3 thuis.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*10 tot 20 euro. Heb een bijbaantje. Alcohol koop ik zelf.*

### Ouders/verzorgers:

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Ouders zeggen alleen niet teveel drinken. Ouders geven duidelijke grenzen aan. Regel is om 2.30 thuis zijn. Mijn ouders snappen wel dat ik alcohol drink*

### Nieuwe wet:

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Vanaf 18 jaar pas sterke drank kopen.*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

*Jongeren drinken te veel.*

Wat de gevolgen zijn van het betrappt worden met alcohol?

*Boete*

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

*Heb ik toegelicht. Gaf aan dat anderen mensen het dan wel voor haar kopen dus ze maakt zich er niet druk om.*

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Denkt niet dat de wet gaat werken omdat kinderen altijd wel nieuwsgierig zijn en het gaan proberen.*

*Ik ga mijn gedrag niet veranderen.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Nee*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Nee*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

Nee

Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

nee

Waar zijn de mogelijkheden dan?

*Teenage in crazy horse, is te jong.*

Wat missen ze aan mogelijkheden?

feestje

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*Zelfde als Crazy Horse maar dan voor oudere mensen, ik denk dat mensen daar na een tijdje wel heen gaan. Muziek (dance) en gezelligheid (sfeer, vriendinnen) zijn belangrijk, vervoer, taxi oid. Leeftijd, niet te jonge kinderen: 15-18 jaar. Als jongeren het zouden organiseren zou ik er eerder naar toe gaan*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Kent het niet maar klinkt wel leuk.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Hetzelfde als hierboven. Met beroemde mensen erbij die komen optreden zodat mensen daar naar toe gaan.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

*Mond op mond, via school, flyers, social media.*

Iets anders kwijt over het onderwerp?

*ik denk dat je het ook zonder alcohol leuk kunt hebben.. De gemeente moet beter controleren op rijden onder invloed.*

**Interview persoon DM650084 (Student 4)**

Algemene vragen

Geslacht:

*man*

Leeftijd:

*16 jaar*

Woonplaats:

*Bergentheim*

School/opleiding/niveau:

*Hovenier*

Alcohol

Drink je wel eens alcohol:

*ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*13 of 14 jaar*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*Aan de vecht tijdens het zwemmen met vrienden*

Huidige situatie:

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Bij vrienden thuis of bij de keet indrinken, naar Crazy Horse. Bier 8 flesjes. Half 4 gemiddeld thuis.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*Disco: 25 euro en de keet 5 euro. Bijbaantje. Koopt zelf.*

Ouders/verzorgers:

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Ze willen niet dat ik zelf dronken thuis kom, zeggen er niet zoveel van. Gemiddeld streng. Als ze er zelf maar geen last van hebben. Doordeweeks drink ik zelf niet.*

### Nieuwe wet:

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Gaat naar 18 jaar.*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

*Comazuipers die jong zijn*

Wat de gevolgen zijn van het betrappt worden met alcohol?

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

*Snapt de wet wel.*

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Ik vind de wet dom omdat ik eerst wel het hele jaar alcohol mocht kopen. Ik denk dat de grens waarop mensen beginnen met alcohol niet omhoog gaat, omdat er meer keten komen omdat mensen toch alcohol willen hebben.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Gaat meer naar de keet, er zijn altijd mensen die wel 18 jaar zijn en dus kom ik daar wel aan de alcohol.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Eerder naar huis, scheelt me wel geld.*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

### Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

*nee*

Waar zijn de mogelijkheden dan?

*Teenage Crazy horse.*

Wat missen ze aan mogelijkheden?

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*Feestje, muziek (DJ), aankleding. Als vrienden gaan dan zal ik sneller mee gaan. Sfeer. Leeftijdsgrens 13-18 jaar. Als het georganiseerd wordt door bekenden zal ik er sneller naar toe gaan.*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Nooit van gehoord.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Grote DJ's*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

*Via via of Social media.*

Iets anders kwijt over het onderwerp?

*nee*

### Interview persoon DM 650085 (Student 5)

#### Algemene vragen

Geslacht:

*man*

Leeftijd:

*17 jaar*



Woonplaats:

*Anerveen*

School/opleiding/niveau:

*Facilitair leidinggevende*

### Alcohol

Drink je wel eens alcohol:

*ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*15 jaar*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*Vrienden in de keet.*

### Huidige situatie:

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Naar het café (de olle delle) en daarna naar ander café (station). Tot een uur of 03:00 – 04:00. Bier, drink dan tien flesjes. Ga met vrienden stappen.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*Koopt alcohol zelf. 25 euro. Vakantiebaantje en zakgeld (salaris spaart op).*

### Ouders/verzorgers:

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Ouders hebben er geen problemen mee omdat ik het niet te bont maak. Zeggen af en toe rustig aan doen.*

### Nieuwe wet:

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Drank en sigaretten naar 18 jaar.*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

*Alcohol is slecht voor je.*

Wat de gevolgen zijn van het betrappt worden met alcohol?

*Boete, 97 euro want ik heb al een keer een boete gekregen.*

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Ik heb er niet zoveel problemen mee, maar ik heb maten die al 18 jaar zijn dus ik kom wel aan de alcohol. Ik denk dat het wel goed is, ik denk dat je niet te vroeg moet beginnen met alcohol.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Denkt dat ik in dezelfde kroegen uitga, tenzij daar deurbeleid is, dan ga ik naar vrienden die een keet hebben.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Nee*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

*Keet*

### Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

Waar zijn de mogelijkheden dan?

*Teenageparty in de crazy horse, ik ga daar niet naar toe omdat ik geen alcohol mag drinken daar..*

Wat missen ze aan mogelijkheden?

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*Drukke, mooie muziek (hardstyle, top 40), locatie Crazy Horse. Niet te duur.*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Nee, zou het wel willen proberen.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Versieringen en mooie muziek en lichtinstallatie. Goede en bekende DJ, dan zouden er sneller mensen op af komen. Leeftijdsgrens 16 tot 20 jaar.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

*Brief aan huis, posters,*

*iets anders kwijt over het onderwerp?*

*Zou sneller naar zon feestje gaan als het door leeftijdsgenoten wordt georganiseerd..*

### **Interview persoon DM650086 (Student 6)**

#### **Algemene vragen**

Geslacht:

*Man*

Leeftijd:

*17 jaar*

Woonplaats:

*Ane*

School/opleiding/niveau:

*Vehouderij*

#### **Alcohol**

Drink je wel eens alcohol:

*ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*15 jaar*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*Weet niet meer*

#### **Huidige situatie:**

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Eerst bij vriend ergens zitten en daarna door naar de geheime zender of naar het café 'Station'. Tien flesjes bier. 4 uur thuis.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*20 tot 25 euro. Bijbaantje.*

#### **Ouders/verzorgers:**

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Ouders zijn 'normaal en gemiddeld', doordeweeks alleen bij speciale gelegenheden. Voor de rest geen regels.*

#### **Nieuwe wet:**

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Ja.*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

*Coma-drinkers.*

Wat de gevolgen zijn van het betrappt worden met alcohol?

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Je kunt er weinig aan doen, maar ik ga wel door met alcohol drinken want anderen kunnen wel voor mij halen. Alcohol drinken is voor mij geen must.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Cafe's zijn niet zo streng in controleren.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Ik ga denk ik gewoon hetzelfde uit als ik nu doe.*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

*Als ik niet meer naar het café mag dan ga ik in een keet zitten.*

### Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

*Nee.*

Waar zijn de mogelijkheden dan?

Wat missen ze aan mogelijkheden?

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*Ten eerste moet ik met vrienden gaan. Feestje met sfeer (druk), goede muziek (maakt niet veel uit wat), leeftijd vanaf 16 jaar.*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Nee, geen behoefte aan.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Goede band.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

Iets anders kwijt over het onderwerp?

*Zou sneller naar een feest gaan als het door bekenden georganiseerd worden.*

### Interview persoon DM650087 (Student 7)

#### Algemene vragen

Geslacht:

*man*

Leeftijd:

*17 jaar*

Woonplaats:

*De Krim*

School/opleiding/niveau:

*Sociaal agogisch werk*

#### Alcohol

Drink je wel eens alcohol:

*ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*14 jaar*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*In de keet met vrienden*

### Huidige situatie:

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Ik ga meestal naar de keet en ga dan naar huis. Soms ga ik naar de Crazy Horse. Drinkt ongeveer 5 flesjes bier per avond. Half 2 thuis, Crazy horse half 6 ongeveer.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*Bij keet onder 10 euro. Stappen snel 30 euro. Koop het zelf. Ik heb een bijbaantje en krijg zakgeld.*

### Ouders/verzorgers:

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Ze vinden het niet erg zolang ik niet veel ga drinken. Zolang ik maar niet dronken ben. Ik drink alleen in het weekend, en dan krijg ik geen tijd mee van mijn ouders.*

### Nieuwe wet:

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

Wat de gevolgen zijn van het betrappt worden met alcohol?

*Geldboete.,*

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Ik vind de wet raar, want ik mag nu drinken en straks niet meer. Dat vind ik raar. Ik denk wel dat ik blijf drinken, in de keet krijg ik het toch wel alcohol.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Ga niets anders drinken. Blijf in de keet drinken. Ik ga denk ik niet gewoon naar een club, ik ga die gok niet wagen en wacht wel tot ik 18 jaar ben.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Nee.*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

### Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

*Nee*

Waar zijn de mogelijkheden dan?

Wat missen ze aan mogelijkheden?

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*Feest, DJ's, muziek is belangrijk, gezelligheid is belangrijk. Zou er sneller heen gaan als het door leeftijdsgenoten georganiseerd zou worden. In het dorp ga ik wel altijd naar feesten maar als het ergens anders in de gemeente is zou ik er niet zo snel naar toe gaan.*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Ken het toch niet. Zou het wel een keer willen proberen.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Goede bekende DJ's, grote tent.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

*Folders (school of huis aan huis) of Social Media.*

Iets anders kwijt over het onderwerp?

*Als mijn vrienden naar een alcoholvrije activiteit gaan, ga ik wel mee. Dan maakt het me niet zoveel uit of ik drink of niet.*

### **Interview persoon DM650088 (Student 8)**

#### **Algemene vragen**

Geslacht:

*Vrouw*

Leeftijd:

*16 jaar*

Woonplaats:

*Hardenberg*

School/opleiding/niveau:

#### **Alcohol**

Drink je wel eens alcohol:

*ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*15 jaar*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*Weet het niet meer.*

#### **Huidige situatie:**

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Eerst bij vriendinnen zitten en dan naar de Troubadour. Drink dan safari-jus, ongeveer 3 glazen. Tot ongeveer 2.00.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*Ik geef ongeveer 10 euro per avond uit. Ik heb een bijbaantje. Ik koop het zelf.*

#### **Ouders/verzorgers:**

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Ze vinden het best zolang ik niet dronken wordt.*

#### **Nieuwe wet:**

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Ja.*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

Wat de gevolgen zijn van het betrappt worden met alcohol?

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Vind het jammer, ik mag nu niet drinken en straks niet meer. Ik vind het altijd gezellig om uit te gaan.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Als ik weet dat ik ergens binnen kom dan ga ik daar naar toe, alcohol kan ik gewoon aan iemand anders vragen. Ik weet niet of ik minder zou drinken.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

*Van mijn ouders mag ik blijven drinken. Als ik niet meer uit mag dan ga ik ergens anders zitten en alcohol drinken, laat ik door iemand zijn ouders weten.*

### Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

*Nee.*

Waar zijn de mogelijkheden dan?

*Kan niets verzinnen*

Wat missen ze aan mogelijkheden?

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*Ik vind het belangrijk dat een feestje gezellig is, dan maakt het voor mij niet uit of er alcohol is of niet.*

*Goede muziek vind ik belangrijk (DJ), het lijkt me goed om allerlei verschillende drankjes aan te bieden, fris kan ik ook wel thuis krijgen. Leeftijd tussen 16-18. Gezellig bar, je moet zowel kunnen zitten en om te dansen.*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Niet bekend. Zou ik wel eens willen proberen. Zou geen slecht idee zijn om het op een alcoholvrije feest te schenken.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Goede muziek is echt belangrijk.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

*Social media, posters en folders op school, borden langs de weg.*

Iets anders kwijt over het onderwerp?

### Interview persoon DM650089 (Student 9)

#### Algemene vragen

Geslacht:

*Man*

Leeftijd:

*17 jaar*

Woonplaats:

*Hardenberg*

School/opleiding/niveau:

#### Alcohol

Drink je wel eens alcohol:

*Ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*14 jaar*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*Nachtvissen met vrienden.*

#### Huidige situatie:

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Verschillend per weekend. De ene avond gaan we de hele avond bij vrienden zitten, de andere avond gaan we eerst naar de Poel en daarna naar de Troubadour. Ik drink eerst bier en later op de avond Jägermeister of whisky. Afhankelijk waar ik ben drink ik meer of minder omdat dat geld kost. Ik drink gemiddeld 10 tot 15 flesjes bier. Als ik op stap ben, ga ik tot ongeveer 2 of 3 uur uit. Als ik bij iemand thuis ben verschilt het per persoon en thuis.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*Ik geef maximaal 20 tot 25 euro uit op een avond. Heb nu geen baan, dus nu teer ik op zakgeld en spaargeld maar ben op zoek naar een nieuw bijbaantje. Koopt zelf.*

#### Ouders/verzorgers:

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Mijn ouders waren er tegen dat ik alcohol drink, moeder en vader drinken bijna geen alcohol. Ze laten me toch wel drinken, ik geef er niet teveel geld uit geef en weten dat ik geen gekke dingen doe.*

#### Nieuwe wet:

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Had gehoord dat er een coulancewet komt (mensen die al 16 jaar zijn mogen wel blijven drinken).*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

*Drinken te jong en te veel.*

Wat de gevolgen zijn van het betrap worden met alcohol?

*Misschien eerst een waarschuwing maar ik verwacht een boete.*

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Aan de ene kant vind ik het goed dat vooral jonge kinderen zichzelf kapot drinken, het is beter te controleren. Aan de andere kant zijn mensen die wel al mogen drinken en verstandig met alcohol omgaan benadeeld.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Er verandert niets voor mij wat stapgedrag. Ook al zouden mijn ouders er tegen zijn omdat de wet er nu is zou ik nog steeds door drinken.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Nee*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

*Als ik er niet meer in kom dan ga ik vaker bij mensen thuis zitten. Ik verwacht niet dat plaatselijke kroegjes moeilijk gaan doen over de alcoholleeftijd.*

#### Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

Waar zijn de mogelijkheden dan?

Wat missen ze aan mogelijkheden?

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*Ik zou het leuk vinden als er een bandje is. Alcohol maakt toch alles leuker dus dan is er nog iets.. muziek is belangrijk maar het moet wel algemeen zijn. Gewoon drinken is belangrijk want het wordt warm, ventilatie is ook belangrijk. Ik zou 15 jaar en ouder aanhouden als leeftijdsgrens. Ik heb geen behoefte aan alcoholvrije voorzieningen, maar als vrienden van mij naar een alcoholvrije avond zouden gaan zou ik zelf ook wel meegaan. Ik zou er sneller naar toe gaan als het door leeftijdsgenoten georganiseerd wordt.*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Nee, ik heb er geen behoefte aan want ik ben niet zo van de fruitige cocktails. Ik denk dat het meer iets voor meisjes is, jongens drinken vaker bier. Ik denk dat het wel goed zou staan op een alcoholvrije voorziening, maar dan moet het wel duidelijk zijn dat er geen alcohol in zit.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Hele grote artiesten die ervoor zorgt dat veel mensen op af zouden komen, moet goed gepromoot worden.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

*Reclames op social media, folders, tv, bushokjes.  
Iets anders kwijt over het onderwerp?*

### **Interview persoon MD650090 (Student 10)**

#### **Algemene vragen**

Geslacht:

*Man*

Leeftijd:

*17 jaar*

Woonplaats:

*Hardenberg*

School/opleiding/niveau:

*Sociaalagogisch werk*

#### **Alcohol**

Drink je wel eens alcohol:

*Ja, in het weekend wel*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

*Denk dat ik 14 jaar was.*

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*Was in de zomervakantie, met een stel kameraden bij een meisje die alleen thuis was.*

#### **Huidige situatie:**

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Eerst voetbal, in de kantine drinken we een aantal biertjes, dan thuis eten, daarna gaan we iemand zitten (soort keet). Daar drink ik nog een aantal biertjes en daarna door naar de Crazy Horse. Ik drink alleen maar bier, of iets anders als dat er is. Ik drink na het eten omgerekend ongeveer 13 glazen op een avond. Ben om 4.00 thuis meestal.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*Koop het zelf, ik geef ongeveer 20-25 euro uit als ik uitga. Als ik bij iemand thuis zit kost het maximaal 10 euro. Deels zakgeld en deels bijbaantje.*

#### **Ouders/verzorgers:**

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Ze zijn nooit echt streng geweest. Toen ik 15 jaar was wilden ze niet dat ik dronken thuis kwam, gaven dan een maximum aantal drankjes aan. Zolang ze er geen last van hebben en ik niet over mijn grens heen ga dan vinden ze het goed. Ze zijn ook geen fan van sterke drank.*

#### **Nieuwe wet:**

Wat weet je van de alcohol wetwijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Alcohol en tabak naar 18 jaar.*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

*Ik denk dat het alcoholgebruik van jongeren te hoog is, en vooral jongeren onder de 16 die drinken. Ik vind het goed dat de wet er komt, maar vind het voor mezelf vervelend omdat ik het moet stoppen.*

Wat de gevolgen zijn van het betrappt worden met alcohol?

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

Wat vind jij van deze wetwijziging?



*Ik vind het vervelend, omdat je nu anderhalf jaar alles legaal mag halen en nu moet je opeens moeilijk doen. Ik kom er wel aan maar het is wel moeilijker. Het lijkt net of ik weer 15 jaar ben en mensen moet vragen of ze een biertje voor me willen halen. Mensen die nu op de basisschool zitten weten dan niet beter maar voor mij is het vervelend.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Ik rook en drink ook, maar ik zal anderen moeten vragen of alcohol te halen, maar ik ga mijn gedrag niet veranderen. Als het aan mijzelf ligt ga ik niet minder drinken, maar dat ligt ook aan mensen die de alcohol voor mij moeten halen.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Nee*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

*Ik denk niet dat ik ergens ga drinken omdat overal de wet geldt. Ik denk dat we sowieso bij mensen thuis blijven zitten maar ik weet niet of ik ook nog uit zou gaan.*

#### Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

*Alcoholvrije voorzieningen hoeven niet van mij.*

Waar zijn de mogelijkheden dan?

Wat missen ze aan mogelijkheden?

*Ik denk dat ik er niet naar toe zou gaan, als ik dat zou doen dan zouden ik en mijn maten toch van tevoren wel alcohol drinken. Dan ga ik net zo lief naar de Crazy Horse, ook al mag ik daar niet drinken.*

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

-

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Nee, als ik een shotje neem is het omdat er alcohol in zit, misschien als ik niet weet dat er geen alcohol in zit maar normaal niet.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

-

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

-

Iets anders kwijt over het onderwerp?

*Ik baal er gewoon van dat ik straks geen alcohol meer mag drinken, ik had graag iets anders ervoor gezien maar ik zou niet weten wat.*

#### **Interview persoon DM650091 (Student 11)**

##### Algemene vragen

Geslacht:

*Vrouw*

Leeftijd:

*16 jaar*

Woonplaats:

*Lutten*

School/opleiding/niveau:

*Sociaal agogisch werk*

##### Alcohol

Drink je wel eens alcohol:

*ja*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk:

15 jaar

Waar was je toen je voor het eerst dronk en met wie was je?:

*Stiekem met vriendinnen op een feest*

Huidige situatie:

Beschrijf een doorsnee stapavond (Met wie, waar, wat en hoeveel drink je dan):

*Met een vriendin ga ik naar haar toe, drinken we samen een fles wijn. Daarna gaan we ergens zitten en drinken nog een wijntje. Daarna gaan we naar de Crazy horse. We drinken wijn en maliboe-cola. Thuis drinken we een fles, in het café 1 wijntje en in de disco drinken zes drankjes. Dus ongeveer 10 op een avond.*

Hoe kom je aan de alcohol (wie koopt? Hoeveel besteden ze, hoe komen ze aan het geld?):

*Ik geef rond de 20-25 euro uit, ik heb een bijbaantje. Ik ben dan rond 5 of half 6 thuis. Nu koop ik het zelf.*

Ouders/verzorgers:

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol/ hoe zien je ouders alcohol gebruik?(regels, wat vinden ouders ervan, weten ze dat je drinkt?)

*Mijn ouders zijn er wel streng in. Als ik aangeschoten thuis kom dan zijn ze niet blij. Met feestjes mag het wel lekker. Ik moet wel smsen als ik naar huis ga, soms dan blijven mijn ouders wakker tot ik thuis ben. Als ze al wel slapen dan moet ik ze wakker maken om te laten weten dat ik thuis ben. Ik denk dat mijn ouders wel blij zijn met deze regel maar ze zullen het me niet verbieden.*

Nieuwe wet:

Wat weet je van de alcohol wetswijziging die per 1 januari in gaat? (door vragen op de volgende punten)

*Alcohol gaat naar 18 jaar. Ik weet niet of het alleen in disco's is of overal.*

Weten ze waarom de nieuwe wet komt?

*Steeds meer jongeren die coma-zuipen en omdat alcohol slecht voor je is.*

Wat de gevolgen zijn van het betrap worden met alcohol?

*Ik denk dat je dan een boete krijgt.*

Indien nodig de nieuwe wet toelichten

Wat vind jij van deze wetswijziging?

*Ik snap wel waarom het wordt gedaan, maar eigenlijk wil ik wel dat nog kan stappen. Daarvoor hoef ik geen alcohol te hebben want dat kan ik thuis ook nog wel van tevoren drinken.*

Gaan ze iets anders drinken of gaan ze stiekem drinken?

*Ik ga wel minder drinken omdat het moeilijker wordt om aan te komen. Afhankelijk van of ik ergens in kom ga ik wel of niet uit, maar ik denk dat ik vaker bij iemand thuis zit.*

Ga je minder lang uit zonder alcohol?

*Ik denk dat ik minder lang uit zal gaan omdat je zonder alcohol sneller moe wordt.*

Ga je ergens anders uit nu ze geen alcohol mogen drinken.

Alcoholvrije faciliteiten:

Zijn er voldoende mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven?

Waar zijn de mogelijkheden dan?

Wat missen ze aan mogelijkheden?

Wat hebben ze nodig om alcoholvrije avonden leuk te maken?

*Als het gezellig is dan wil ik wel naar zo'n alcoholvrije avond toe. Ik vind sfeer en drukte belangrijk bij een feestje. Goede muziek vind ik ook belangrijk. Dezelfde muziek die nu al in een disco gedraaid*

*wordt. Leeftijd van 15-18 jaar. Ik zou eerder naar een feestje gaan die door leeftijdsgenoten wordt georganiseerd.*

Ken je het fenomeen happy drinks?

*Nee. Heb ik wel oren naar. De happy drinks zouden goed geschonken kunnen worden op een alcoholvrij feest.*

Als geld geen rol speelt wat wil je dan voor alcoholvrije avond hebben?

*Geen extra, bovenstaande dingen zijn belangrijk voor mij.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van deze alcoholvrije avond?

*Een eigen website voor de feesten wanneer er feesten zijn, net als Crazy Horse. Of een facebook pagina, social media.*

Iets anders kwijt over het onderwerp?

### **Interview persoon DM450409 (Student 11)**

Eerst wat algemene vragen. Ben je een jongen of meisje: een jongen

Je bent een jongen wat is je leeftijd:

*16*

Waar woon je:

*Hardenberg*

En welke school opleiding en niveau ga je:

*Loonwerker, niveau 2*

Welke school:

*Groene Welle*

Drink je wel een alcohol

*Jawel*

Hoe oud was je toen je voor de eerst keer dat je alcohol dronk echt je eerste glas:

*12*

12 jaar waar was je toen:

*Oud en nieuw gewoon met familie*

Als je een avond gaat stappen, hoe ziet zo een avond er uit? kun je dat voor mij beschrijven?

*Dat is elke week wel verschillend. Vaak gewoon met een verjaardag dan gaan we eerst even indrinken en dan de verjaardag. Met wie ga je? Gewoon met kameraarden van de groep*

Hoeveel drink je ongeveer: *ja meestal 14-15 flesje en dan nog gewoon een fles drank.* En die flesjes zijn bier? *Ja.* En wat voor drank drinken jullie meestal sterke drank, likeur? *Ja soms sterke drank ene keer sterke drank andere keer wat anders meestal safari.* Dus ook wel likeur? *Ja.* Hoe komen jullie aan de alcohol? *Zelf kopen.* Hoeveel besteed je ongeveer aan drank zo avond? *Verjaardag 20 euro of zo en dan op een verjaardag krijg je het meestal.* En op een gewone stap avond als je naar de kroeg gaat of de discotheek? *40 euro.* Hoe kom je aan het geld? *Werk en zakgeld.*

Hoe denken je ouders er over dat je alcohol drinkt? Wat vinden ze er van? *Ze vinden het wel goed.*

*Als ik thuis kom en ik kan nog een beetje normaal doen dan vinden ze het wel goed.*

Je bent op de hoogte van de nieuwe wetswijziging? *Ja dat ze het naar 18 willen doen maar verder niet.* Nou met de wetswijziging mach je absoluut geen alcohol in je bezit hebben onder de 18 jaar. Als jij naar de slijter gaat en je haalt een fles drank, ook al is het niet voor eigen gebruik, dan ben je

strafbaar. Er zitten een aantal gevolgen aan als je betrapt wordt, heb je enig idee welke gevolgen dat zullen zijn? *Ja boete denk ik, dat je drank in beslag wordt genomen.* Ja en voor de verkopende partij zitten er ook nog een aantal gevolgen aan. Wat vind je van deze wijziging? *Het slaat nergens op.* Zou je stoppen met drinken tijdens het uitgaan? *Nee.* En hoe kom je wel aan de alcohol? *Gaan we naar een ander café toe of we gaan op straat zitten. Ik ben voldoende mensen die wel 18 zijn en die halen het dan wel.* Je gaat dus stiekem via via zorgen dat je toch wel aan je drank komt? *Ja.* Zou je eerder naar een keet gaan? Omdat je daar wel mach drinken? *Ja als het daar kan wel ja.*

Als je een alcohol vrije avond in Hardenberg wil houden, heb je dat wel een geprobeerd we gaan helemaal niks drinken maar toch wel gezellig uit? *Nee.* Heb je enig idee of dat zou kunnen? *Helemaal nuchter ben je op een zaterdag avond ben je ook niet echt.* Er is niet echt een mogelijkheid waar je kan gaan zitten er helemaal niks geschonken wordt, zo als je de teenage partij hebt in Lucky? *Ja dat zou we kunnen in de Crazy Horse maar als daar een teenage is dat heb je allemaal mannetjes van 12 en daar ga ik niet tussen lopen.*

Wat zou jij nodig hebben om toch een alcohol vrije avond te kunnen houden, als je toch een keer een alcohol vrije avond zou willen? *Geen idee, zou ik niet snel doen.* Ken je het fenomeen happy drinks? *Nee nog nooit van gehoord.* Da zijn cocotails zonder alcohol, wel mix drankjes maar dan op basis van vruchtensappen. *Dat lijkt me helemaal niks.* Nee lijkt je helemaal niks.

Als je dan toch een alcohol vrije avond mach invullen, geld speelt geen rol je mach je creativiteit helemaal de vrije loop laten gaan. Wat zou je dan nodig hebben voor een alcohol vrije avond? *Iets gaan doen waar je nuchter voor moet zijn.* Kan je dat wat duidelijker omschrijven, denk je dan aan een spelletjes avond of.... *Nee dat niet...* Een actieve avond.. *Ja dat misschien wel als je gaat karten of zo iets als je daar dronken in gaat stappen komt het niet goed.*

En ook een stap avond een alcohol vrije avond maar dan met een deur beleid? *Ja dat vind ik wel goed maar dan ga ik toch indrinken. Dus dan kom je daar dronken aan.* Dus een actieve avond dat is leuker zo als een avondje karten. *Ja maar als je dat iedere weekend gaat doen dan ben je daar ook wel een keertje zat van.* En als zo een avond georganiseerd wordt hoe wil je daar dan van op de hoogte worden gebracht? Ik wil een brief thuis gestuurd krijgen, of via Facebook uitgenodigd worden of het moet in Hardenberg groots aan geplakt worden? *Nou via Facebook lijkt me wel het makkelijkst.* Heb je dan nog geld over voor zo een avond? *Nou niet veel.*

### **Interview persoon DM450409 (Student 12)**

Eerst wat algemene vragen. Ben je een jongen of meisje: een jongen

Je bent een jongen wat is je leeftijd:

16

Waar woon je:

Hardenberg

En welke school opleiding en niveau ga je:

Loonwerker, niveau 2

Welke school:

Groene Welle

Drink je wel een alcohol

Jawel

Hoe oud was je toen je voor de eerst keer dat je alcohol dronk echt je eerste glas:

12 jaar waar was je toen:

*Oud en nieuw gewoon met familie*

Als je een avond gaat stappen, hoe ziet zo een avond er uit? kun je dat voor mij beschrijven? *Dat is elke week wel verschillend. Vaak gewoon met een verjaardag dan gaan we eerst even indrinken en dan de verjaardag. Met wie ga je? Gewoon met kameraarden van de groep*  
Hoeveel drink je ongeveer: *ja meestal 14-15 flesje en dan nog gewoon een fles drank.* En die flesjes zijn bier? *Ja.* En wat voor drank drinken jullie meestal sterke drank, likeur? *Ja soms sterke drank ene keer sterke drank andere keer wat anders meestal safari.* Dus ook wel likeur? *Ja.* Hoe komen jullie aan de alcohol? *Zelf kopen.* Hoeveel besteed je ongeveer aan drank zo avond? *Verjaardag 20 euro of zo en dan op een verjaardag krijg je het meestal.* En op een gewone stap avond als je naar de kroeg gaat of de discotheek? *40 euro.* Hoe kom je aan het geld? *Werk en zakgeld.*

Hoe denken je ouders er over dat je alcohol drinkt? Wat vinden ze er van? *Ze vinden het wel goed. Als ik thuis kom en ik kan nog een beetje normaal doen dan vinden ze het wel goed.*

Je bent op de hoogte van de nieuwe wetswijziging? *Ja dat ze het naar 18 willen doen maar verder niet.* Nou met de wetswijziging mach je absoluut geen alcohol in je bezit hebben onder de 18 jaar. Als jij naar de slijter gaat en je haalt een fles drank, ook al is het niet voor eigen gebruik, dan ben je strafbaar. Er zitten een aantal gevolgen aan als je betrapt wordt, heb je enig idee welke gevolgen dat zullen zijn? *Ja boete denk ik, dat je drank in beslag wordt genomen.* Ja en voor de verkopende partij zitten er ook nog een aantal gevolgen aan. Wat vind je van deze wijziging? *Het slaat nergens op.* Zou je stoppen met drinken tijdens het uitgaan? *Nee.* En hoe kom je wel aan de alcohol? *Gaan we naar een ander café toe of we gaan op straat zitten. Ik ben voldoende mensen die wel 18 zijn en die halen het dan wel.* Je gaat dus stiekem via via zorgen dat je toch wel aan je drank komt? *Ja.* Zou je eerder naar een keet gaan? Omdat je daar wel mach drinken? *Ja als het daar kan wel ja.*

Als je een alcohol vrije avond in Hardenberg wil houden, heb je dat wel een geprobeerd we gaan helemaal niks drinken maar toch wel gezellig uit? *Nee.* Heb je enig idee of dat zou kunnen? *Helemaal nuchter ben je op een zaterdag avond ben je ook niet echt.* Er is niet echt een mogelijkheid waar je kan gaan zitten er helemaal niks geschonken wordt, zo als je de teenage partij hebt in Lucky? *Ja dat zou we kunnen in de Crazy Horse maar als daar een teenage is dat heb je allemaal mannetjes van 12 en daar ga ik niet tussen lopen.*

Wat zou jij nodig hebben om toch een alcohol vrije avond te kunnen houden, als je toch een keer een alcohol vrije avond zou willen? *Geen idee, zou ik niet snel doen.* Ken je het fenomeen happy drinks? *Nee nog nooit van gehoord.* Da zijn cocotails zonder alcohol, wel mix drankjes maar dan op basis van vruchtensappen. *Dat lijkt me helemaal niks.* Nee lijkt je helemaal niks.

Als je dan toch een alcohol vrije avond mach invullen, geld speelt geen rol je mach je creativiteit helemaal de vrije loop laten gaan. Wat zou je dan nodig hebben voor een alcohol vrije avond? *lets gaan doen waar je nuchter voor moet zijn.* Kan je dat wat duidelijker omschrijven, denk je dan aan een spelletjes avond of.... *Nee dat niet...* Een actieve avond.. *Ja dat misschien wel als je gaat karten of zo iets als je daar dronken in gaat stappen komt het niet goed.*

En ook een stap avond een alcohol vrije avond maar dan met een deur beleid? *Ja dat vind ik wel goed maar dan ga ik toch indrinken. Dus dan kom je daar dronken aan.* Dus een actieve avond dat is leuker zo als een avondje karten. *Ja maar als je dat iedere weekend gaat doen dan ben je daar ook wel een keertje zat van.* En als zo een avond georganiseerd wordt hoe wil je daar dan van op de hoogte worden gebracht? Ik wil een brief thuis gestuurd krijgen, of via Facebook uitgenodigd worden of het

moet in Hardenberg groots aan geplakt worden? *Nou via Facebook lijkt me wel het makkelijkst. Heb je dan nog geld over voor zo een avond? Nou niet veel.*

### **Interview persoon DM450410 (Student 13)**

*Jongen 17 jaar oud, groene welle veehouderrij niveau 2, 1jaars'*

Drink je wel eens alcohol? *Ja wel. Hoe oud was je toen je eerste glas dronk? 15 jaar denk ik. Waar was dat? Thuis op de verjaardag van mijn vader.*

Als je een avond gaat stappen hoe ziet zo avond er uit? naar welk café ga je, met wie ga je? *Naar Mariëberg zit een café daar zit ik wel vaak. Met de vrienden groep. Hoe veel drink je op zo een avond? En keer 3 a 4 flesjes bier. Hoe veel kost zo een avond dan ongeveer? Keer 6 euro 7 euro. En hoe kom je aan dat geld? Werken*

Hoe gaan jou ouders om met alcohol? *Ze weten dat ik drinken. Ze vinden het wel goed. Niet echt regels.*

En je kent de nieuwe wetgeving die in gaat per 1 januari, kun je daar wat over vertellen? *Als je onder de 18 bent mach je niet drinken, ik vind het een beetje dom moet ik een half jaar wachten voor ik weer mach drinken. Als je dan toch wordt betrap met alcohol weet je wat er dan gebeurt? Je zou wel een boete krijgen.*

Mocht je een alcohol vrije avond in Hardenberg of omgeving willen houden heb je daar een mogelijkheid toe? *Dat licht aan je zelf, als je uit gaat kan je ook wel cola drinken. Er licht niet veel druk van de vrienden van de vrienden groep dat je wat moet drinken. Is er een avond dat er ook helemaal niks word geschonken voor jullie leeftijd? Nee dat heb ik nog nooit meegemaakt.*

Wat vind je van de wetswijziging? Ga je minder drinken, ga je stiekem drinken? *Dat weet ik niet zo goed. Je weet dat het niet mach en als je dan betrap wordt krijg je gezeur daar heb je niks aan.*

Wat heb je nodig om een alcoholvrije avond leuk te maken? *Ja dat weet ik niet. Beetje goede muziek en veel mensen dan wordt het wel gezellig, mensen van mijn leeftijd.*

Ken je het fenomeen happydrinks? *Nee. Dat zijn alcoholvrije mixdrankjes. Zou je op een alcoholvrije avond dit gaan drinken? Nee doe mij dan maar cola.*

Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van een alcoholvrije avond? *Via de computer. Zou je geld voor zo een avond over hebben? Ja hoor als er maar genoeg mensen op afkomen.*

### **Interview persoon DM450411 (student 14)**

*Meisje, 17 jaar, hogeweg, groene welle, diervverzorging, niveau 2, leerjaar 1*

Drink je wel eens alcohol? *Ja. Hoe oud was je? 15 jaar. Waar was je toen? Thuis met mijn ouders.*

Als je een avond gaat stappen hoe ziet die er dan uit? *Ga met vrienden naar een feest vaak tentfeesten. Hoeveel drink je op zo een avond? Tussen de 10 en 5 glazen alcohol. Haal het zelf. Wat drink je? Bier of mix drankjes. Hoeveel besteed je op zo een avond? Rond de 20 30 euro. Hoe kom je aan het geld? Daar werk ik voor.*

Hoe wordt er thuis met alcohol omgegaan? *Moet het zelf allemaal weten. Ze zijn niet heel streng.*

Wat weet je van de nieuwe alcoholwet? *Je mach geen alcohol halen.* Onder de 18 mag je geen alcohol meet kopen. Weet je wat er kan gebeuren als je toch betraptd word? *Een boete ofzo.* Wat vind je er van? *Onzin. Alles is zo en dan gaan ze het veranderen.*

Als je uit gaat laat je dan drink halen door vrienden of stop met drinken? *Vaak halen vrienden het ook wel en thuis wordt het wel door mijn ouders gehaald. Indrinken doe ik nooit.* Zou je uitgaansgedrag veranderen, ergens anders heen gaan? *Nee*

Als je een alcoholvrije avond wil hebben in de gemeente Hardenberg kan dat? *Ik zou het wel kunnen maar iedereen houd wel van wat drinken. Zijn geen speciale avonden.*

Wat heb je wel nodig om een alcoholvrije avond leuk te kunnen maken? *ik ga meestal naar geheime zenders dat vind ik wel leuk.* En een deurbeleid of een activiteit met jongeren waar dan niet gedronken wordt? *Dat vind ik allemaal onzin.*

Ken je het fenomeen happy drinks? *Nee.* Dat zijn alcohol vrije drankjes zou nje dat drinken? *Nee doen dan maar cola.*

Als er toch een alcoholvrije avond komt hoe kunnen ze jou het beste bereiken? *Via Facebook, dan leest iedereen het wel.* Heb je geld over voor zo een avond? *Ja als het me leuk lijkt.* Wat lijkt je dan leuk? *Meestal is dat een tent feest maar niet in een discotheek.*

#### **Interview persoon DM450411 (Student 15)**

**Vrouw**

**16**

**Bruchterveld**

**Dierenverzorging, Niveau 3**

**Groene Welle**

**Drink je wel eens alcohol?**

Jawel.

**Hoe oud was je toen je voor het eerst alcohol dronk?**

Ik 14 / 15

**En waar was je toen die tijd?**

Bij mijn ouders, thuis

**Als jij nu een avondje gaat stappen, hoe ziet die avond er uit? Met wie ga je, waar ga je heen?**

Bij vriendinnen en vaak gaan we gewoon bij hun thuis zitten ofzo.

**Je gaat niet naar een disco of?**

Nee niet echt

**Of naar een keet?**

Nee

**Hoeveel drink je dan ongeveer?**

2 glazen ofzo

**Wat?**

Mixje

**En hoe kom je aan die alcohol, wie koopt het voor jullie.**

Vaak hebben ze het al thuis.. ja gewoon thuis ja. Soms betalen we een deel mee.

**Hoeveel betaal je dan mee.**

Ja ligt er aan. Als er iemand jarig is, hoeven we niets mee te betalen. Maar als we een avondje bij elkaar zitten, dan kopen we gewoon wat en delen we de kosten.

**Hoeveel ben je dan ongeveer kwijt. Als je moet schatten.**

5 euro ofzo. Niet zo heel veel.

**Hoe kom je aan dat geld om dat te kunnen betalen?**

Gewoon van mezelf.

**Werk je daarvoor of?**

Nee gewoon zakgeld.

**Je gaf al aan dat je thuis voor de eerste keer een drankje had gehad. Hoe zijn jouw ouders verder omtrent alcohol. Zijn er nog regels of?**

Nee, niet zo heel streng. Maar zoveel alcohol drink ik ook niet echt.

**Weet je een beetje wat de nieuwe wet inhoudt, die in januari ingaat?**

Ja, ik heb wel gehoord dat je straks 18 moet zijn voordat je mag drinken.

**En verder?**

Ja niet echt eigenlijk

***UITLEG WETSWIJZIGING*****Zou je enig idee hebben waarom ze deze wet hebben veranderd, op deze manier.**

Ja, er zijn zat meiden en jongens van mijn leeftijd die best al heel veel drinken. Te veel, denk ik dan.

***UITLEG WAAROM*****Weet je wat welke gevolgen er zijn als je toch betrapt wordt met alcohol onder de 18 jaar.**

Dan krijg je gewoon een boete.

**Klopt. Als jij straks toch alcohol wil drinken. Hoe denk je dat op te gaan lossen, want je mag het zelf niet meer halen.**

Nou, mijn ouders kopen het gewoon, want die vinden het niet heel erg als ik het dan gewoon thuis doe.

**En je gaat helemaal niet uit. Geen tentfeesten of dat soort dingen.**

Niet echt nee.

**Dan zijn sommige vragen niet echt van toepassing. Of je bijvoorbeeld minder lang uitgaat zonder alcohol. Of dat je ergens ander naar toe zou gaan.**



Ja, we gaan nu ook gewoon naar vriendinnen toe. Omdat meeste plekken, zoals de Troubadour, verhoogd zijn naar 18 jaar. Dus kan je ook niet zo snel meer heen.

**En daar ging je eerder wel heen?**

Ja dat wilden we wel, maar werden we weggestuurd en dat is niks aan.

**Dus dan gaan jullie maar gewoon samen met vriendinnen?**

Ja, gewoon naar vriendinnen en dat is ook wel gezellig, dus.

**En als je een alcoholvrije avond zou willen houden. Zijn er in jouw mening, voldoende mogelijkheden toe?**

Ja, het kan ook wel leuk zijn zonder alcohol.

**Zijn er aparte mogelijkheden? Dat je op een plek bent waar er helemaal geen alcohol geschonken wordt.**

Ja, ik ken iemand die gewoon geen alcohol drinkt, maar dat is geen probleem, dan drinken wij ook gewoon niet.

**Nee, maar als je een speciale avond zou hebben. Bestaat dat in de gemeente Hardenberg?**

Nog nooit van gehoord.

**Mis je die mogelijkheden?**

Ben er nog nooit geweest, dus weet niet wat ik daar van moet verwachten

**Ken je Happy Drinks?**

Nee

***UITLEG HAPPY DRINKS***

**Zou je zoiets gaan drinken?**

Jawel, ik drink het ook alleen maar omdat ik het lekker vind.

**Ja, dus als het lekker is, drink je het wel?**

Ja

**En als je nou een alcoholvrije avond zelf mag inrichten? Geld speelt geen rol. Wat zou jij dan willen?**

Gewoon veel verschillende dranken zonder alcohol – veel keuze

**Dus wel een uitgaansgelegenheid?**

Ja

**Hoe wil je op de hoogte gebracht worden van zo'n avond? Via Facebook of een brief thuis of aanplakbiljetten in de stad en gemeente.**

Zou het eigenlijk niet weten. Met een brief wordt je wel direct benaderd en weet je zeker dat je het leest. Facebook is toch meer open. En aanplakbiljetten in Hardenberg zie je ook niet heel gauw. En ik denk dat je dan gewoon beter een brief thuis kunt hebben.

**Heb je verder nog iets wat jou zeker op zou vallen als er nog iets gebeurd?**

Nee, denk het niet.

### **Interview persoon DM450413 (Student 16)**

*Jongen, 17 jaar, Mariëenberg, groene welle, groen hoveniers opleiding, niveau 4, 1ejaar.*

Drink je wel eens alcohol? *Ja. Hoe oud was je toen je voor het eerst alcohol dronk? 14 jaar. Waar was je toen? Ergens in een keet met vrienden.*

Hoe ziet een stap avond er uit? *Eerst bij iemand thuis indrinken. Later in de avond gaan we uit. meestal gaan we naar de crazy horse, een keet of met een grote groep gaan we naar Zwolle. Hoe veel drink je op zo avond? 10 a 12 flesjes bier en soms een paar shotjes sterke drank bij het indrinken. Hoe kom je aan de alcohol? Dat kopen we zelf de sterke drank word door vrienden gekocht die wel 18jaar zijn. Hoe veel ben je op een avond kwijt? Ongeveer 20 a 25 euro. Hoe kom je aan het geld om alcohol te kopen? Door te werken.*

Hoe gaan je ouders om met je alcohol gebruik? *Ze weten het wel en doen er niet zo moeilijk over.*

Wat weet je van de nieuwe alcohol wet? *Ja, wat geen sterke drank is wordt ook 18 plus. Wat vind je er van? Ik snap het wel, maar vind het een domme regel. Denk dat de uitgaansgelegenheden er onder gaan leiden vooral op vrijdag avond waar het 16 plus is. Weet je wat de gevolgen zijn als je betrap word? Nee.*

Hoe ga je het oplossen als je een tijdje niet mag drinken? *Ik zeg dan gewoon tegen vrienden ga de drank maar voor mij halen dat gebeurt nu al met sterke drank. We gaan denk ik ook vaker naar de keet als je daar nog wel mag drinken.*

Als je een alcohol vrije avond wil hebben in Hardenberg is dat mogelijk? *Nee, in het weekend niet. Zou je naar alcohol vrije mogelijk heden heen gaan? Minder snel dan als er wel wat geschonken zou worden. Ken je het fenomeen happy drinks? Nee. Dat zijn alcohol vrije mixdrankjes.*

Als je een alcohol vrije avond zou mogen inrichten wat heb je dan nodig? *Een sport avond lijkt me wel leuk maar verder weet ik het niet zo goed. Hoe wil je op de hoogte worden gebracht van de alcoholvrije avond? Via Facebook dat komt wel goed aan. Heb voor zo een avond nog geld over? Ja wel.*

### **Interview persoon DM450414 (student 17)**

*Vrouw, 17, Hardenberg, groene welle.*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk? *15 ofzo. En waar was je toen? Thuis bij mijn ouders. wat dronk je toen? Ik kreeg 5 euro alk ik de berenburger op dronk.*

Hoe ziet een stapavond er uit? *We gaan dan naar crazy horse, takens, keet of een café. Met wie ga je? Met de vriendengroep en de vriendinnen. Wat drink je op zo avond? Pure Apfelfcorn. Hoeveel glazen ongeveer? Geen idee, rond de 8 glazen. Hoe kom je aan de drank? Dat koop ik zelf. Hoe veel ben je kwijt aan alcohol? Als je naar een café gaat is het goedkoper denk ongeveer 15 euro en naar takens of zo gaat ben je zo 30-40 euro kwijt. Hoe om je aan het geld? Werken thuis op het melkvee bedrijf.*

hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol? *Ze drinken zelf niet, alleen op feestjes. Ik drink wel waar zij bij zijn, laats zeiden ze wel dat ik minder moet gaan drinken. Als ik het niet te gek maak vinden ze het geen probleem.*

Weet wat de gevolgen zijn als je betrapt word? *Nee geen idee. Wat denk je? Dat je het niet meer macht doen.* Nou je krijgt een boete dat valt tussen de 70 en 90 euro. Weet je waarom de nieuwe wet komt? *Alcohol misbruik te voorkomen en comazuipen te voorkomen.* Ja dat klopt. Ga je wat anders drinken straks? *Nou ik kom er wel aan, iemand die ouder is koopt het wel.* Ga je minder lang uit als je niet drinkt? *Blijf even lang uit.* Ga je ergens anders uit als je niet mag drinken? *Ja ga denk ik eerder naar een keet.*

Wat maakt een alcoholvrije avond leuk? *Gezelligheid, als het leuk is heb je geen alcohol nodig.* Als niemand drinkt met het uitgaan wat heb je dan nodig? *Eten, leuke muziek en niet zo duur.* Ken je het fenomeen happy drinks? *Nee . dat zijn alcoholvrije mixdrankjes.* Zou dat net zo leuk zijn als een drankje met alcohol? *Dat licht er aan of het goed koper is maar het is niet het zelfde als je wel drinkt.*

Als je een alcoholvrije avond mag bedenken wat wil dan hebben? *Goede muziek zowel DJ als live muziek, genoeg eten en lekker drinken hebben.*

### **Interview persoon DM450145-1 (student 18)**

*Vrouw, 16 jaar, Hardenberg, alfa-college*

Hoe oud was je toen je voor het eerst drink? *14 jaar.* Waar was je toen en wat dronk je? *In de keet samen met vrienden/klasgenoten. Ik dronk toen mixen zoals Breezer en Passoa.*

Met wie ga je meestal stappen? *Samen met mijn vriend en zijn vrienden groep.* Waar gaan jullie dan heen? *Crazy horse en indrinken bij een keet of vrienden.* Wat drink je dan? *Mixjes of wijn.* Hoe veel glazen drink je dan op zo een avond? *Is verschillende per avond 6-7 glazen.* Hoe kom je aan het alcohol? *In de keet haal ik het zelf en met het stappen haalt mijn vriend het.* Hoe veel besteed je per avond? *Mijn vriend betaald bijna alles.* Hoe kom je aan het geld? *Ik werk.*

Hebben je ouders regels over alcohol? *Mijn ouders willen me niet dronken zien maar dat gebeurt niet. En ze drinken zelf soms ook wel.*

Per 1 januari komt er een wetwijziging voor alcohol weet je wat er gebeurt als je toch betrapt wordt met alcohol in je bezit? *Nee eigenlijk niet.* Je krijgt een boete. Wat vind je van deze wijziging? *Ik vind het dom ik ben gewent om te drinken. En mijn vriend is 20 dus hij haalt het dan wel voor mij.* Ga je wel eens uit zonder alcohol? *Ja.* Ga je dan minder lang of net zo lang? *Meestal korter.* Ga je straks zonder alcohol ergens anders uit? *Ligt er aan wat de rest doet als iedereen ergens heen gaat ga ik mee.* Zijn er voldoende mogelijk heden in Hardenberg om een alcoholvrije avond te beleven? *Ja als je met gezellige mensen gaat is het vanzelf gezellig.* Wat heb je nodig om een gezellig alcoholvrije avond te beleven met vrienden? *Vrienden tegen komen van school en andere mensen.* Ken je het fenomeen happy drinks? *Nee.* Dit zijn alcoholvrije shots. Heeft dat op een feest het zelfde leuke effect als shots met alcohol? *Denk het wel. Maar denk dat ik eerst wel alcohol ga drinken en dan pas de happydrinks.*

Als je een alcoholvrije avond mag bedenken voor de gemeente Hardenberg en geld speelt geen rol, wat zou je dan graag willen? *Goede muziek, denk wel een DJ welke weet ik niet zolang het maar geen geheime zender is. En eten en drinken, ook wel happy drinks.*

### **Interview persoon DM450145-2 (student 19)**

*Vrouw, 17 jaar, Hardenberg, alfa-college.*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk? 13 jaar. waar dronk je voor het eerst? Bij een vriendin had een moeder Breezer gehaald.

Hoe ziet een stapavond er uit? we gaan met een vrienden groep naar keten, crazy horse en troubadour. Wat drink je dan? Wijn en mix drankjes. Hoe veel drink je ongeveer? 8 drankjes maar wel van alles door elkaar heen. Hoe kom je aan de drank? Zelfkopen en mn ouders halen het. Hoeveel ben je kwijt voor zo avond? 20 euro ofzo. Hoe kom je aan dat geld? Ik heb een bijbaan en een beetje zakgeld.

Hoe gaan je ouders om met alcohol? Eerst was het wel onder de 16 mag je niet drinken. En nu ik 16 ben vinden ze het wel goed alleen vinden ze het niet leuk als ik heel veel drink. Ik kom ook niet dronken thuis.

Weet je waarom de nieuwe wet is ingevoerd? Nee. Jongeren drinken te vroeg en dat willen ze zo tegen gaan. Weet je wat er gebeurt als je toch betrapt wordt? Ja dan krijg je een boete. Ga je straks je drink gedrag aanpassen? Nee ik blijf gewoon door drinken. Hoe ga je dat doen? in de keet krijg ik het wel. In de kroeg kan het niet maar iemand anders haalt het wel die ouder is. als je een avond gaat stappen zonder alcohol ga je dan minder lang of net zolang? Minder lang het lijkt me dan ook minder leuk. Ga je straks ergens anders heen tijdens het stappen? Blijf vaker in de keet ga minder naar de crazy horse.

Wat heb je nodig voor een leuke avond buiten de alcohol om? *Gezelligheid en muziek.* Wat zou jou een alcoholvrije avond leuk maken? *Dat er vrienden er zijn.* Je hebt net mee geluisterd bij de vorige persoon, zou happy drinks voor jou werken? *Nee.*

Als je een alcoholvrije avond mag bedenken in Hardenberg wat zou je dan willen? *Eigenlijk zou ik dat niet willen maar als het moet. Dan die happy drinks dan maar.* En wat nog meer? *Goede muziek en eten.*

Als er een alcoholvrije avond wordt georganiseerd zou je dan gaan? *Als al mn vrienden gaan wel anders niet.* Hoe zou je op de hoogte willen gebracht worden van de avond? *Wel via Facebook.*

### **Interview persoon DM450145-3 (student 20)**

*Vrouw, 16 jaar, Gramsbergen, alfa-college.*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk? 15 jaar. Wat dronk je toen? *Safari.* Waar was je? *Op vakantie met vriendinnen.*

Met wie ga je meestal stappen? *Vriendinnen.* Waar ga je dan stappen? *Troubadour.* Wat drink je op zo avond? *Shotjes, safari.* Hoeveel glazen ongeveer? *2 glazen safari, en een beetje shots tussen door een stuk of 3.* Hoe kom je aan de alcohol? *Meestal koop ik het zelf.* Hoe veel besteed je op zo een avond? *15 euro.* Werk je voor dit geld? *Ja heb een bijbaantje en zakgeld.*

Hoe gaan je ouders om met alcohol? *Gewoon normaal, ze zouden het niet leuk vinden als ik vaak dronken thuis kom. Ze drinken zelf ook wel.*

Weet je waarom de alcohol wet gewijzigd wordt per 1 januari? *Ja omdat er te veel van die kleintjes drinken.* Wat zijn de gevolgen als je betrapt word? *Een boete.* Wat gaan je straks doen na de wetswijziging? *Gewoon drinken, en dan thuis.* Ga je met uitgaan sneller aan de cola of iets anders? *Niet zo snel, ik ga gewoon door met drinken.* Ga je minder lang uit zonder alcohol? *Ja denk het wel ben veel sneller moe.* Ga je straks ergens anders uit? *Ik ga wel naar de zelfde plek. Maar denk wel dat we eerder naar een plek gaan waar we wel mogen drinken een keet ofzo.*

Wat is een leuke stapavond voor jou? *Gezelligheid, mensen die ik ken.* Mis je nog mogelijkheden? *Nee.* Wat heb je nodig om een alcoholvrije avond leuk te maken? *bekende mensen, gezelligheid en goede muziek.* Ken je het fenomeen happy drinks? *Ja die ken ik wel.* Zou dit net zo leuk zijn om te drinken? *Nee, alcohol maakt het wel leuker.*

Als e een alcoholvrije avond mag organiseren wat wil je dan? *Goede muziek, bekende mensen, happy drinks dat lijkt me wel grappig. En dan komt dat wel goed.* Hoe wil je op de hoogte worden gebracht van zo avond? *Via social media.*

Wat vind je van de wet? *Beetje jammer. Ik begrijp het wel maar ze kunnen beter de 12 jarigen aanpakken.*

### **Interview persoon DM450145-4 (student 21)**

*Vrouw, 16 jaar, ane, alfa-college*

Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk? *14 jaar. waar was je toen? Thuis bij mij ouders. ik kreeg de alcohol van hun. Wat dronk je toen? Wijn.*

Ga je wel eens stappen? *Ja.* Waar ga je dan heen? *Troubadour, poolcentrum, crazy horse. Met wie ga je dan? Met vriendin.* Wat drink je dan op zo avond? *Meestal wijn, maar ook wel mix drankjes.* Hoe veel glazen drink je dan op een avond? *Met het indrinken tot de wijn fles op is, en met het uitgaan dan drink ik een stuk of 5 shots. In totaal stuk of 8 glazen.* Koop je het zelf? *Nu koop ik het zelf omdat het mag, maar hier voor kocht mijn zus of mijn moeder het voor mij.* Hoe veel geld ben je ongeveer kwijt op zo avond? *20 euro.* Ho kom je aan het geld? *Ik heb een bijbaan.*

Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol? *Ze vinden het goed dat ik het drink als ik het maar niet stiekem ging doen toen ik nog geen 16 was. Ze hebben niet echt regels als ik het maar netjes houd.*

Wat weet je van de wetwijziging? *Dat je geen drank of sigaretten meer mag halen en bij sommige kroegen gaat het deur beleid naar 18 plus.* Ja mag geen alcohol meer kopen voor je 18<sup>e</sup> welke gevolgen denk dat er zijn? *ik denk dat je er allen uitgezet wordt. Als je door de politie wordt betrapt dan krijg je een boete.* Wat ga je straks doen naar de wetwijziging? *Ik zorg gewoon dat anderen het wel voor mij halen.* Ga je wel eens uit zonder alcohol? *Ja eerder wel.* Als je geen alcohol drinkt ga je dan minder lang uit? *Ja, je wordt moe en dan vind je het niet meer leuk.* Gaat er straks wat aan je stap gedrag veranderen? *Ja ik denk wel dat ik meer ga drinken met het indrinken, ik blijf wel naar de zelfde uitgaansgelegenheid gaan.*

Wat heb je nodig om een alcoholvrije avond leuk te maken? *Vrienden. Maar de drank hoort er wel bij.* Wat zou een leuke alcoholvrije zijn? *Het licht er aan hoe leuk je het zelf maakt.* Ga je speciaal naar Dj's? *Daar kijk je wel naar maar tegenwoordig ga ik elke zaterdagavond.*

Ken je het fenomeen happy drinks? *Nee.* Happy drinks zijn alcoholvrije mixdrankjes, zou dit net zo leuk zijn? *Nee.* Waarom heb je alcohol nodig? *Je gaat je lossier voelen, hebt meer contact met mensen en het is dan veel leuker.*

Je mag een alcoholvrije avond bedenken, hoe ga je dat invullen? *Leuke muziek dat is wel belangrijk en Dj's die het leuk maken.* Hoe wil je op de hoogt gebracht worden? *Social media.*

### **Interview student 22**

**Man**

**17**

**De Krim**

**Windesheim, Zwolle**

**Hoe oud was je toen je voor het eerst alcohol dronk?**

Ik denk 14..

**Waar was je toen..**

In een of andere zuipkeet met die jongens

**Ga je wel eens stappen.**

Ja

**Waar?**

Crazy Horse Hardenberg

**Wat drink je dan?**

Bier, maar ook cola en mixjes

**Hoeveel drink je ongeveer op een avond?**

Ik denk gemiddeld 5 flesjes

**Koop je het allemaal zelf? Of krijg je nog wel eens wat?**

Ja, soms lappen we voor elkaar en soms gewoon zelf>

**Hoeveel besteed je ongeveer op een stapavond?**

Ongeveer €20, soms iets meer

**Hoe kom je aan het geld?, bijbaantje?**

Ja, ik heb een bijbaantje.

**Hoe gaan je ouders om met het alcoholgebruik? Zijn er nog bepaalde regels?**

Nou ze zeggen wel altijd: 'kalm aan doen', maar echte bepaalde strakke regels niet.

Natuurlijk willen ze niet dat je teveel drink, maargoed.

**Ze weten wel gewoon dat je drinkt?**

Ja

**Drinken ze zelf ook alcohol?**

Ja

**Weet je wat de nieuwe wet inhoudt?**

Ja, ik weet wat de wet inhoudt.

**Weet je waarom de nieuwe wet komt?**

Geen idee.

## **UITLEG WET!**

**Weet je wat de gevolgen zijn als je betrapt wordt met alcohol?**

Ik denk dat je een boete krijgt.

**Juist, als wij goed ingelicht zijn is het een boete rond de 90 euro.**

**Wanneer wordt je 18?**

Ik word volgend jaar september 18.

**Dus je mag straks 9 maanden geen alcohol meer drinken?**

Nee.

**Ga je je aan de nieuwe wet houden?**

Dat denk ik eerlijk gezegd niet.

**Hoe ga je dat doen? Je komt in een discotheek waar je geen alcohol mag kopen. Hoe ga je dat doen?**

Via iemand anders regelen, denk ik.

**Als je geen alcohol drinkt, ga je dan minder lang uit?**

Ik denk niet minder lang, maar dan moet je wel energiehoudende dranken gaan drinken. Ik denk dat zon avond dan minder snel los komt.

**Stel je krijgt in Crazy Horse geen alcohol meer mee? En het is ook gewoon onmogelijk om via een ander drank te regelen? Wat ga je dan doen kwa stappen. Blijf dan nog gaan?**

Ja moeilijk, als je gaat moet je al zeker weten dat iemand ouder dan 18 mee gaat.

**En de keet? Zou je daar dan bijvoorbeeld heen gaan?**

Ja, daar kun je denk ik wel gewoon blijven drinken.

**Zijn er voldoende mogelijkheden, waardoor een alcoholvrije avond leuk kan zijn?**

Het kan leuk zijn, maar ik denk niet altijd?

**Waar ligt dat dan aan?**

Alcohol maakt je wat lossier. Als iedereen zon alcoholvrije avond heeft, dan denk ik dat niemand los gaat en elkaar maar een beetje staat aan te kijken.

**Dus de sfeer komt dan minder los zegmaar?**

Ja

**Stel de gemeente Hardenberg heeft geld genoeg en jij mag wat organiseren. Geld is geen probleem! Maakt niet uit wat. Alle mag. Wat zou jij dan organiseren? Wat maakt zo'n avond dan leuk?**

Ten eerste goede muziek, goede DJ.

Ten tweede, energiehoudende dranken. Want als je zo'n feest lang maakt, moet iedereen het wel vol kunnen houden.

**Dus iets van Red Bull of..?**

Ja inderdaad.

Sfeer makers, denk ik. Mensen in kostuums. Mensen die tussen de mensen doorgaan. Bijvoorbeeld

**Ken jij Happy Drinks?**

Nee

**Uitleg happydrinks**

**Zou jij dit net zo leuk vinden als een shotje met alcohol?**

Kan wel, denk ik.

**Dus voor een AVA:**

**Goede muziek**

**Mensen die show maken**

**En energie houdende drank.**

**Wat vind je zelf van die wet>?**

Het is voor onze doelgroep een beetje onzin. Want ja, jongens die als 16 en 17 zijn, die drinken zeg maar al echt een paar maand. Je hebt toch die leeftijd, dus je went er aan. En dat je dan in een keer wordt benadeeld... want ja, je drinkt, nu mag het weer niet, en daarna wel waar.. tja... van die tussenperiodes, dat slaat eigenlijk nergens op.

**Je zegt dus eigenlijk: ze pakken hier de verkeerde doelgroep mee.**

Ja, voor ons wel. Je moet gewoon voor mensen die nu 16 zijn, en dus in dat bepaalde geboortjaar geboren zijn, gewoon toestaan om te drinken. Mensen die nog 16 moeten worden in 2014, die kun je het verbieden.

**Oké, dus diegenen die nu nog mogen drinken, blijven laten drinken.**

**Stel je bent in een discotheek, je bent ouder dan 18, en er komt een kennis van je bij jou, die jonger is dan 18, die vraagt of je voor hem een biertje wil halen. Zou je dat doen?**

Ja, denk het wel.

**Interview student 23**

**Man**

**16**

**De Krim**

**HACO Hardenberg**

**Hoe oud was je toen je voor het eerst dronk?**

Ik denk rond 15/14 jaar. Eind 14 denk ik. Twee flesjes ongeveer



**Waar was je toen?**

In de keet, bij Berny in de Krim

**En je dronk bier? Hoeveel op die avond?**

Ja, ik zei altijd ik drink ongeveer 2 flesjes en dan ga ik cola drinken. 2 a 3 flesjes ongeveer

**Ga je wel een stappen?**

Ja,

**Waar?**

De keet, crazy horse.

**En dan ga je neem ik aan indrinken in de keet?**

Ja

**Met wie ga je dan stappen? Vriendengewoon?**

Ja

**Wat drink je dan op zon stapavond?**

Bier

**Alleen bier?**

Af en toe een keer een shotje.

**Hoeveel drink je dan?**

Weet ik eigenlijk niet zo goed. Verschillend. Gemiddeld 6,7 of 8 op een avond.

**Je koopt alcohol zelf neem ik aan?**

Ja

**Hoeveel besteedt je ongeveer op zo'n avond?**

In de keet ongeveer 15 euro. En in Crazy Horse wordt het wel 30 en soms 40.

**Heb je een bijbaantje, verdien je het zelf?**

Ik heb werk en leren met opleiding

**Je kunt het dus gewoon zelf kopen?**

Ja

**Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol?**

Gewoon normaal

**Zijn er nog regels?**

ja ik moet vragen voordat ik het pak

**Mag jij thuiskomen zoals je wil of moet je nog een beetje rekening houden met drinken?**

Nouja, wordt nooit over geklaagd, maar ik weet van mezelf wanneer ik moet stoppen, dus.

**Ze drinken zelf ook alcohol?**

Ja

**Weet je waarom er een wetswijziging komt?**

Ja ze willen er voor zorgen dat je later begint met drinken

*Uitleg wetswijziging.*

**Wat denk je wat de gevolgen zijn als je betrappt wordt?**

Bekeuring denk ik.

*Uitleg gevolgen*

**Wat vind je van die wetswijziging?**

Kloot'n! Nergens op slaan.

**Duidelijke taal. Oke. Ga je je er wat van aan trekken?**

Ik kom er toch wel aan. Ga me er niets van aantrekken. Denk ook niet dat 't veel nut heeft

**En als je geen alcohol drinkt op een avond. Ga je dan minder lang uit denk je?**

Ja dan wordt je lamlendig. Dan heb je geen zin in cola, maar zin in bierdrinken.

**Straks in Crazy Horse mag je geen alcohol meer drinken. Veranderd er nog wat in jouw stapgedrag?**

Denk ik wel. Ga ik gewoon vaker keet, denk ik. En vaker naar vrienden. Ik denk dat het voor discotheken dat ze minder inkomen zullen hebben na deze wijzigingen.

**Stel een alcoholvrije avond. Je moet het maar doen. Wat zou voor jou zo'n avond wel leuk maken.**

Weet niet, gewoon gek doen met elkaar. Beetje plezier maken met elkaar.

**Wat vind je, buiten het drinken van alcohol, zo mooi aan crazy horse.**

Muziek, Meiden, etc.

**Als je nou zo'n alcoholvrije avond moest organiseren? Wat zou jij dan bedenken? Hoe zou je dat invullen.**

Muziek, verschillende DJ's en evenementen.

**Ken jij Happy Drinks?**

Nee

**Uitleg**

**Zijn die net zo leuk als de shotjes mét alcohol.**

Nee, daar verneem je niks van. Je kunt het wel tussen de oren hebben maar goed.

**Dus met alcohol is veel gezelliger en leuker?**

ja dan beleef je meer met elkaar. Dan ga je domme dingen doen enzo. Dat is leuk.

**Jij moet wat organiseren voor de gemeente Hardenberg. Alcoholvrije avond. Je hebt een lege zaal.. hoe vul jij het allemaal in. Geld is geen probleem je kunt alles doen.**

- Veel volk
- DJ
- Danseressen op het podium
- verschillende drankjes,, energie drink

**Kan energydrink een vervangende drank zijn voor alcohol?**

Denk wel dat dat dan het meeste gedronken word. Je wordt er wel druk van.

**Stel je bent 18 en er komt een kameraadje van je bij jou en vraagt of je hem een biertje wil halen. Zou je dat doen?**

Ja. Doe ik niet moeilijk over. Doe ik nu ook wel.

**Interview student 23**

**Man**

**16**

**De Krim**

**De Nieuwe Veste, Coevorden**

**Hoe oud was je toen je voor het eerst alcohol dronk?**

Nou, eind 14.

**Waar was je toen je voor het eerst dronk?**

In het park, met oud en nieuw.

**Met wie was je toen?**

Weet ik zo niet.

**Vrienden?**

Ja

**Wat drink je toen?**

Bier

**Hoeveel dronk je toen, op die avond?**

Eentje.

**Ga je wel eens stappen?**

Ja

**Waar ga je vaak heen?**

Crazy Horse

**Wat drink je dan daar?**

Vooral bier.

**Af en toe nog een keer wat anders?**

Shotje af en toe.

**Hoeveel drink je dan ongeveer op zo'n avond?**

Acht flesjes ongeveer denk ik.

**Acht flesjes oke. Dat koop je zelf dan?**

Ja

**Oke, Hoe veel besteed je ongeveer op zo'n avond?**

€25,- ofzo denk ik.

**En heb je entree er dan bijgerekend?**

Nu niet meer dan, maar.. (entree gewijzigd)

**Hoe kom je aan dat geld? Heb je een bijbaan?**

Ja ik heb een bijbaantje.

**Hoe wordt er thuis omgegaan met alcohol. Zijn er regels?**

Ja, mag wel gewoon alcohol drinken, als het maar niet te gek gaat.

**Oké, en wat is gek?**

Nou dat ik straalbezopen thuis kom.

**Dat mag niet?**

Nee

**Je ouder weten het wel gewoon dat je drinkt?**

Ja

**Drinken ze zelf ook alcohol? Je ouders.**

Ja

**Weet je waarom de nieuwe regel komt? Die ik voorafgaand aan het interview heb uitgelegd?**

Tja, omdat ze vinden dat je teveel drinkt.

**<uitleg wet, waarom>**

**Wat denk je dat de gevolgen zijn als je betrapt wordt?**

Ja, ik denk wel een boete.

**<uitleg consequentie – boete rond 90,->**

**Wat vind je er van?**

Nou, ik snap wel dat ze dat doen, maar ik denk dat het nou niet goed is. Dat moeten ze dan 5 jaar van te voren aangeven ofzo.

Niet op het laatste moment.

**Dus je vind het raar dat jullie nu nog wel mogen drinken... ?**

Ja, en straks in een keer niet meer.

**Vind je dan dat de verkeerde doelgroep wordt aangepakt?**

Nouja, eigenlijk wel.

**Ga je je er wat van aan trekken, van de nieuwe wet?**

Ja, het wordt wel moeilijk om te kunnen drinken nou.

**Maar, als het kan, als je mogelijkheid hebt om aan bier te komen?**

Ja, dan zou ik het denk ik wel doen.

En dan gewoon via iemand anders proberen ofzo.

**Stel je zou geen alcohol drinken. Wat verandert er dan in jouw manier van stappen? Ga je dan bijvoorbeeld minder lang uit?**

Nee, ik denk dat ik dan wel even lang uit ga.

**Zou je dan ook ergens anders uitgaan?**

Nee

**Dus gewoon hetzelfde zoals je nu al doet?**

Ja

**Zit je ook wel eens in de keet en waar?**

Ja, in de Krim of Steenwijksmoer.

**En daar drink je ook gewoon alcohol?**

Ja

**Zou je daar misschien wat langer heengaan?**

Ik denk dat ik daar dan wel vaker heen gaan ja.

**Zijn er voor jou genoeg mogelijkheden om een alcoholvrije avond te beleven, in de zin van: Wat maakt voor jou zo'n stapavond leuk?**

Gewoon omdat het gezellig met zijn allen is.

**Met je vrienden enzo?**

Ja

**Wat zou je nodig hebben op zo'n alcoholvrije avond. Er is dus geen alcohol in het spel.. Wat zou jij dan nodig hebben op zo'n avond om nog wel een leuke avond te hebben?**

Het moet wel goed druk zijn, zodat je niet telkens dezelfde mensen tegen komt.  
Als het gezellig is, hoeft voor mij niet altijd alcohol

**En in Crazy Horse, wat vind je dan het mooiste van zo'n avond?**

Als er dan goede DJ's zijn, ben ik er wel vaak.

**Dus het hangt van goede muziek af?**

Ja

**Ken jij Happy Drinks?**

Nee

**Happy Drinks zijn shotjes zonder alcohol. Zijn wel lekker, maar zit geen alcohol in.  
Zij deze net zo leuk als shotjes met alcohol?**

Ja, denk het wel. Op zich zou je het niet veel moeten doen, maargoed.

**Nee oke, maar het kan wel het zelfde effect hebben?**

Ja.

**Stel; Geld speelt geen rol. Gemeente Hardenberg heeft geld zat. Je kunt het zo gek niet bedenken,  
of je mag het doen. Je gaat een avond organiseren. Hoe organiseer jij dat? Hoe ga je het brengen?**

Ja, met alcohol.

**Nee, ik bedoel een alcoholvrije avond;**

Veel frisdrank dan maar.

**Ja oke. De zaal heb je. Wat ga jij er in zetten?**

Je moet sowieso goede muziek hebben.

**Goede muziek, en dan in een band ofzo?**

Nouja, of gewoon van jezelf, die je download zeg maar.

**Muziek is dus belangrijk. Nog meer wat belangrijk is voor jou?**

Ja, dat het dan druk is.

**Er moeten dus veel mensen komen. Hoe ga je het dan promoten?**

Ja, ik denk gewoon op Facebook ofzo zetten.

**Social Media dus?**

Ja

**Stel, je bent straks achttien en mag weer drinken. Er kom een kameraadje van je van 17/16 en  
vraagt of je hem een biertje wil halen? Ga je dat doen?**

Jawel.